

10

anys treballant per renovar
l'educació ambiental davant
dels reptes de la sostenibilitat

FÒRUM
EDUCACIÓ

AMBIENTAL

2000+8

10 anys treballant per renovar l'EA davant dels reptes de la sostenibilitat

*No ens preguntem si estem totalment d'acord,
només si anem pel mateix camí (Goethe)*

**Del 21 al 23 de novembre de 2008
a Llançà (Alt Empordà). Casa de Cultura**

VIII FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Aquesta publicació recull les noves propostes i modificacions fetes al document d'objectius i línies estratègiques de l'any 2000. Està estructurat en quatre àmbits: 1) El marc conceptual: objectius, models i mètodes; 2) Instruments per créixer i consolidar-se: formació, participació, comunicació; 3) Escenaris i actors d'el sistema educatiu formal; 4) Educadors ambientals: xarxes i equipaments. També inclou les ponències, els pósters de les comunicacions i les valoracions posteriors a la trobada, que es va celebrar a Llançà del 21 al 23 de novembre de 2008.

El CD adjunt inclou el present document, juntament amb un recull de fotografies de la trobada i altres materials.

Coordinació editorial: Societat Catalana d'Educació Ambiental

Revisió i correcció: *Mariona Bigas i Ariadna Pomar,*

Secretàries tècniques de la SCEA

Fotografia: *Albert Torras, Elena Forcada i Mariona Bigas*

Disseny i impressió: *Ex-libris SCCL*

Dipòsit legal: *B-29405-2009*

ISBN: *978-84-932279-5-1*

© dels articles dels autors

© de la present edició: SCEA

Impres en paper reciclat

Barcelona, juny 2009

Amb el suport de: *Diputació de Girona*

Obra social La Caixa

Generalitat de Catalunya - Departament de Medi Ambient i Habitatge

I la col·laboració de: *Ajuntament de Llançà*

Universitat de Vic

Terramar. Natura i Cultura

PRESENTACIÓ

El FÒRUM 2000 d'Educació Ambiental es va definir com un procés col·lectiu i dinàmic, de revisió, interacció i aprenentatge, un espai que ens donés l'ocasió d'avaluar els pressupòsits i les nostres pràctiques en educació ambiental i ens aportés elements per replantejar-nos i renovar-los en allò que consideréssim necessari. Ara, al municipi de Llançà, celebrem que fa 10 anys que la SCEA va organitzar la primera trobada d'aquest procés, i d'aquí a dos anys (en el proper Fòrum) celebrarem també el 25è aniversari de l'entitat. Pocs sabem fa 25 anys quin seria el camí que l'educació ambiental seguiria en el nostre país. Trobades com aquesta, malauradament poc habituals, tenen la finalitat de prioritzar la discussió, l'intercanvi d'opinions, la cooperació i el debat, de donar-nos el temps necessari per mirar enrere, treballar l'actualitat i poder preveure camins de futur.

Si mirem el camí fet, veiem iniciatives d'educació ambiental reebides, més o menys aïllades, en format d'escoles de natura i centres d'educació ambiental, amb professionals, programes i propostes educatives construïdes a partir del compromís de servei i la voluntat de contribuir a impulsar una altra manera d'entendre l'educació, que juntament amb la tasca d'un professorat valent i compromès dels centres educatius, feia que Catalunya fos un país visitat i de referència en aquest camp.

Propostes pioneres i innovadores en aquest marc formatiu han desaparegut, i a algunes d'elles els hi queden pocs anys de vida. No és ara un moment per fer un llistat de programes i projectes impulsats per equipaments d'educació ambiental emblemàtics que han deixat de donar el seu servei, no crec que sigui fins i tot un indicador de l'estat de l'educació ambiental al nostre país. Actualment hem d'aprendre d'iniciatives i propostes que es desenvolupen en altres territoris.

No és hora de preguntar-nos els perquè de senders perduts, moltes poden ser les causes que han fet que, professionals d'aquest camp, hagin deixat aquest camí per formar part d'experiències més segures econòmicament i amb més recolzament.

La llavor, però, ha fet fruit i s'ha escampat també als docents i a les aules. Els centres educatius tenen davant seu el repte de promoure el desenvolupament d'una educació per a la sostenibilitat per a participar en la capacitat de ciutadans crítics lliures i democràtics, i és en aquest context que treballam per una educació que doni resposta a les necessitats i als reptes de l'època en què vivim. Per avançar en aquest camí ens cal avaluar per millorar, sessions de treball com aquestes, fruit de la reflexió i l'autocrítica, propiciar l'intercanvi i augmentar la implicació per afrontar amb més garanties d'èxit objectius comuns. Per això ens felicitem d'aquestes deu trobades, i ho compartim amb tots els que heu participat en aquest Fòrum, presentant comunicacions i fomentant el debat comú, els que ho heu fet avui a Llançà per primera vegada i especialment en els que ens heu acompanyat i heu fet possible totes les altres anterior trobades. És just fer un agraïment especial a la Teresa Franquesa i la junta que li feia costat, quan van impulsar el primer Fòrum de la SCEA fa deu anys. Bufem doncs, aquesta simbòlica espelma d'aniversari, amb el desig d'un futur confessat, el de ser més i millors els que compartim aquest compromís i millors en el nostre treball. És per aquesta voluntat d'avançar conjuntament, que hem escollit en aquesta ocasió, un pensament de Goethe:

No ens preguntem si estem totalment d'acord, només si anem pel mateix camí

Un agraïment especial a l'Ajuntament de Llançà per la bona acollida i facilitats rebudes a l'hora de fer-ho en aquesta Vila.

Lluís Pagespetit i Blancafort
President de la SCEA

1. Com ho hem fet

El mes de juny de 1998 els socis de la Societat Catalana d'Educació Ambiental, reunits en Assemblea General, van decidir posar en marxa el Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. Durant els dos anys següents més de 500 persones organitzades en grups de treball, van debatre de manera permanent sobre el present i el futur de l'educació ambiental a Catalunya. Les aportacions es van compartir, contrastar i consensuar en quatre grans trobades. Al final d'aquesta primera fase, l'any 2001, es va publicar un document que resumia les reflexions i propostes agrupades en vuit àmbits de treball:

1. Objectius i metodologies de l'educació ambiental
2. Formació
3. Sistema educatiu formal
4. Centres d'Educació Ambiental
5. Comunicació
6. Recerca i avaluació
7. Organització com a col·lectiu
8. Situació professional i laboral

En base a aquest punt de partida, cada dos anys s'ha fet una nova trobada de seguiment i revisió:

- 2000+2: Projectes i realitzacions 2001-2002 (Viladrau)
- 2000+4: L'educació ambiental en xarxa (Bellaterra)
- 2000+6: Participació (Planes de Son)

El mes de novembre del 2008, deu anys després de la primera trobada, es va celebrar el Fòrum 2000+8 (Llançà) sota el títol "10 anys treballant per renovar l'EA davant dels reptes de la sostenibilitat". L'objectiu era fer una revisió dels reptes plantejats fa una dècada. Fins on hem arribat? Encara són vigents? Hem d'afegir-ne de nous? Com reflexa un pensament de Goethe, "no ens preguntem si estem totalment d'acord només si anem pel mateix camí".

Per fer aquesta revisió vam dissenyar una estructura del Fòrum diferent als altres anys: els vuit àmbits que van sorgir del Fòrum 2000 es van agrupar en quatre grups per facilitar-ne el treball:

1. El marc conceptual: objectius, models i mètodes
2. Instruments per créixer i consolidar-se: formació, participació, comunicació
3. Escenaris i actors del sistema educatiu formal
4. Educadors ambientals: xarxes i equipaments

El cap de setmana de treball a Llançà es va organitzar en dues parts diferenciades: La presentació d'experiències per part dels participants durant el matí del dissabte i el debat en quatre grups de treball per redactar el nou document dels reptes de l'educació ambiental durant tota la tarda. El diumenge al matí es va reservar per les conclusions.

Per tal de dinamitzar els quatre grups de treball durant tot el dia, es va comptar amb la presència de quatre dinamitzadors que es dediquen a l'educació ambiental en diferents àmbits i territoris de Catalunya: Esther Farlo (Agenda 21 Lleida), Anton Aymerní (Hèlix, serveis ambientals, Reus), Hilda Weissmann (Agenda 21 escolar Barcelona) i Carme Dolz (La Copa, SCCL Girona). Amb ells es van realitzar dues trobades prèvies al Fòrum, per decidir la dinàmica dels grups de treball.

El treball intens, el debat i l'intercanvi d'experiències de tot el cap de setmana va ser molt productiu. Per aconseguir l'objectiu que ens plantejàvem primerament, —revisar el document del 2000— i consensuar entre tots/es el document final, es va iniciar un procés deli-

beratiu virtual on tothom hi va poder participar, amb la finalitat de revisar els objectius i les línies estratègiques establertes fa 10 anys. Es tractava d'aprovar la modificació de propostes del document mar que cada grup de treball havia fet a partir del debat intern i dels nous projectes que s'estan portant a terme. Aquest procés posterior va servir també perquè tothom pogués opinar sobre els altres tres àmbits de treball als que no va assistir. Després de la interpretació dels resultats obtinguts es va poder redactar de nou el document original, deu anys després, amb els nous canvis aprovats entre tots i totes.

2. Programa

PROGRAMA

Divendres 21 novembre 08	Dissabte 22 novembre 08	Diumenge 23 novembre 08
	<p>Mati</p> <p>2/4 de 10 h Rebuda i lliurament de material.</p> <p>10 h Rebuda <i>Sr. Pere Vila –Alcalde de Llançà–</i> <i>Sr. Lluís Pagespèit –president SCEA</i> “10 anys de Fòrum” i presentació ponent <i>Sra. Teresa Franquesa</i></p> <p>3/4 d'11 h De la necessitat al compromís La funció d'un Fòrum. “10 anys del llibre blanc de l'EA”. <i>A càrrec de Sra. Susana Calvo</i> <i>Ministerio de Medio Ambiente, de Medio Rural y Marino</i></p> <p>12 h Pausa -cafè de benvinguda</p> <p>2/4 d'1 h Presentació experiències. Què fem, actuacions i programes (1) El marc conceptual: objectius, models i mètodes (2) Instruments per créixer i consolidar-se. (3) Escenaris i actors del sistema educatiu formal (4) Educadors ambientals: xarxes i equipaments</p> <p>2/4 de 3 h DINAR</p> <p>Tarda</p> <p>2/4 de 5 Revisió de propostes Parlem del camí comú, nous reptes (A) El marc conceptual: objectius, models i mètodes <i>Conduït per: Esther Fanlo</i> (B) Instruments per créixer i consolidar-se. <i>Conduït per: Anton Aymemí</i> (C) Escenaris i actors del sistema educatiu formal <i>Conduït per: Hilda Weissmann</i></p>	<p>Mati</p> <p>2/4 de 10 h Presentació conclusions Consens de les propostes. Aprovació de documents. “Declaració de Llançà”</p> <p>11 h Sortides comentades “El cap de Creus” a) En vaixell b) Itinerari guiat A càrrec d'educadors de Terramar <i>natura i cultura i la col·laboració de Teresa Franquesa</i></p> <p>1 h 2a. part del Fòrum Presentació Pla Estratègic de la SCEA <i>Júlia Garcia, Vicepresidenta SCEA</i> <i>Juanjo Butron, Coordinador</i> Procés, resultats i propostes d'acció</p> <p>2/4 de 3 h DINAR. Comiat</p>

PROGRAMA

Divendres 21 novembre 08	Dissabte 22 novembre 08	Diumenge 23 novembre 08
<p>Arribada tarda 6-7 h vespre</p> <p>9 h vespre SOPAR <i>rom cremat a la platja i tertúlia</i></p>	<p>(D) Educadors ambientals: xarxes i equipaments <i>Conduït per: Carme Dolz</i></p> <p>6 h Pausa</p> <p>2/4 de 7 h La síntesi (per àmbit de treball) Renovació / Adequació. Propostes i reptes d'acció per a la dècada</p> <p>8 h Gastronomia i desenvolupament sostenible Conferència a càrrec de <i>Pep Palau</i> Director del Fòrum Gastronòmic Girona '09 Seguidament, a l'Hotel Beritast gastronòmic</p> <p>9 h SOPAR</p> <p>11 h Teatre "Les dones del bandoler" a càrrec de sòcies de l'entitat. <i>(acte gratuït i obert a tot el poble)</i></p>	

+ FÒRUM

PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Dijous 21 de novembre

22.30h

Tertúlia sobre la participació al Congrés Internacional de la Natura a Barcelona. Què hem après?

Què ens ha semblat?

A càrrec de: Isabel Alves, sòcia de la SCEA

Lloc: Hotel Beri

Dissabte 22 de novembre

18 - 18.15h

Xerrada informativa de Triodos Bank, una Banca Ètica

A càrrec de: Joan Antoni Melé, Director Territorial de Triodos Bank de Catalunya i Balears

Lloc: Casa de Cultura

Diumenge 23 de novembre

13h

Presentació del Pla Estratègic de la SCEA: Procés, resultats i propostes d'acció (dedicat als socis de l'entitat)

A càrrec de: Júlia Garcia (vicepresidenta SCEA) i Juanjo Butrón (coordinador)

Lloc: Casa de Cultura

Durant els tres dies

Digues la teva!

Els reptes de la sostenibilitat. Què hi pot fer l'Educació?

Agafa un paperet de colors i expressa la teva opinió, el teu desig, el que penses que es podria fer per renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat. Penja la teva aportació al suport de fusta que hi ha a la Plaça Major (davant la casa de cultura). Participem-hi tots! Hem d'omplir-lo de propostes de tots colors!

3.3. GASTRONOMIA I DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

Pep Palau

Director del Fòrum Gastronòmic Girona i og

info@forumgastronomic.com

INTRODUCCIÓ

Antecedents i terminologia

Terroir

El concepte de *terroir* —sistema de qualificació dels productes en funció del territori—, dota als aliments de significat moral i social, econòmic i polític. Nascut a finals del segle XVIII, *terroir* significa allò pertanyent a la terra agrícola, espai que reuneix principis naturals i morals.

Actualment: *Terroir* = confiança per part del client, saber l'origen del producte ens tranquil·litza. A les cartes s'incorporen els noms dels territoris dels productes.

Productes de la terra

Entenem per productes de la terra el conjunt de produccions agroalimentàries produïdes en un àmbit local (poble, comarca, vall, muntanya, pla, costa, ...) vinculades a una tradició, pràctiques i sabers acumulats que els atorguen alt prestigi popular.

Pagesos/productors

La terminologia més usual per parlar dels productors agrícoles catalans és la de pagesos, nom que respon a la unitat bàsica d'explotació històrica del camp a Catalunya. Certament, l'ús del nom s'hauria de limitar als productors del camp, i en cap cas al de la resta de productors agroalimentaris.

Els nous valors de la cuina responsable, que responen a demandes del consumidor i a compromisos del restaurador:

En que el producte sigui bo
(que tingui valors organolèptics)

+

En que el producte sigui sa

+

En que el producte sigui just
(bones pràctiques en la seva producció)

=

Valors sense els quals les produccions locals no seran vàlides ni pel cuiner ni pel consumidor responsable

DISTINTIUS D'ORIGEN I QUALITAT AGROALIMENTÀRIA

- Denominacions d'Origen Protegides (DOP)
- Indicacions Geogràfiques Protegides (IGP)
- Denominacions d'Origen de Vins (DO)
- Marca de qualitat (MQ)
- Especialitats Tradicionals Garantides (ETG)
- Denominacions Geogràfiques (DG)

Altres marques que funcionen com a label:

- Producció agroalimentària ecològica
- Artesania alimentària
- Carnet d'artesà alimentari
- Diploma de mestre artesà
- Empresa artesanal alimentària
- Slow food: productes arca del gust i productes baluards

VALORS ÈTICS, VALORS ECONÒMICS

La manca de perspectives positives pel sector i l'aparició de nous productors propicia produccions amb nous paràmetres de qualitat.

Suposa:

- crisi dels vells models productius
- posada en qüestió dels distintius de qualitat oficials
- obligada redefinició del concepte de qualitat

La recerca d'un valor afegit (econòmic) pels productes i de valors inherents (com per exemple l'ètica)

QUÈ REPRESENTEN AQUESTS LABELS?

Representen garantia d'origen, però NO representen tots els orígens ni inclouen tots els valors.

Paral·lelament a les circumstàncies del sector, la demanda també ha canviat (consumidors responsables, cuiners, etc.), i espera uns tipus de característiques diferents de les que marquen els distintius oficials.

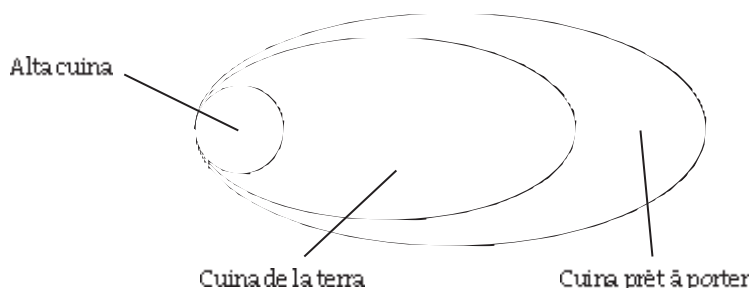
L'oferta gastronòmica cada cop més té una gran importància dintre de l'oferta turística en la mesura en que constitueix una oferta complementària imprescindible i en alguns casos n'és l'oferta principal (p.e. Santa Pau, amb el fajol de Santa Pau, Valls, amb els calçots, etc.).

Per tant, la CONFIANÇA del consumidor/cuiner està en un registre distant de l'origen certificat.

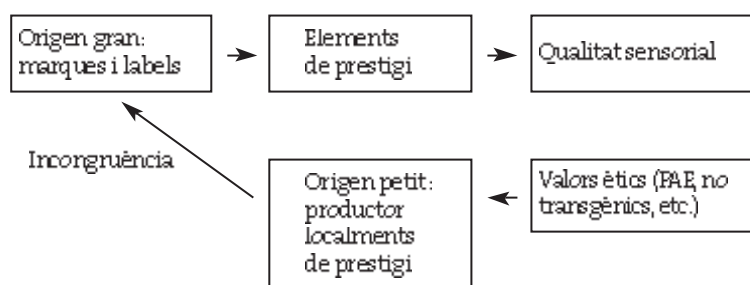
Hi ha certificacions que generen més dosi de confiança i motiven major fidelitat:

- Producció ecològica
- Producció de proximitat/local
- Producció lliure de transgènics
- Productes Slow food
- etc.

Aquests restaurants volen productes de qualitat amb valors diferenciats. Bon a part dels establiments d'estauració actuen com a plataforma de promoció dels productes de qualitat.

Els consumidors requereixen que els productes passin de la QUALITAT a l'EXCEL·LÈNCIA.

EXEMPLES DE BONES PRÀCTIQUES

En aquest context, es fa de vital importància conservar els espais naturals i rurals que produeixen aquests productes, per obtenir productes de qualitat i per permetre el desenvolupament d'aquests espais i de la població que hi resideix.

Exemple 1: Moianès

Situació actual

- Al Moianès, el sector primari representa un 14% del total de la distribució de les empreses i ocupa un 9% dels treballadors de la zona. La producció ecològica al Moianès s'ha identificat durant els últims anys com un sector emergent i, en alguns casos com una producció alimentària ja consolidada.
- La creació de la marca El Moianès ve de gust, ha afavorit que, en els darrers anys, els productes del Moianès i els plats que d'ells se'n deriven s'hagin posicionat com un reclam pel turisme i hagin significat un dinamitzador econòmic per molts municipis del Moianès.

Línies estratègiques de desenvolupament del sector ecològic.
EL MOIANÈS VE DE GUST

Línia 1. Informació i sensibilització

En destaca el tast de productes: *Cicle de formació i innovació amb gust de Moianès*, adreçat a persones del sector (i conferència, i tast tancat, i tast obert, cloenda-anàlisi).

Línia 2. Assessorament i formació al sector

En destaca l'acció *Els dissabtes al camp*.

L'objectiu és difondre i donar a conèixer la producció ecològica com a possible via de sortida per donar un valor afegit als productes de la terra que amb l'agricultura convencional estan en crisi. Aquesta acció consisteix en realitzar unes sessions al camp, els dissabtes al matí, on els pagesos i ramaders hi puguin participar d'una forma activa, veient a la pràctica el què representa el canvi de convencional a ecològic.

Altres accions són la creació d'un punt d'assessorament i recolzament tècnic al sector ecològic i dissenyar accions I+D de la producció ecològica, entre d'altres.

Línia 3. Promoció i comercialització

En destaca el *Projecte menjadors escolars*. Per introduir l'alimentació ecològica als menjadors de les escoles es van convocar reunions amb els següents agents: Ampas, centres escolars, ajuntaments, Consorci del Moianès, Associació Empresarial per a l'agricultura ecològica (ae2). En l'actualitat totes les escoles de Moia i Castellterçol inclouen en els seus menús productes elaborats seguint els principis de la producció ecològica.

Altres accions són la realització de campanyes de promoció dels productes de la terra, la presència del *Moianès ve de gust* a les fires, o la creació d'una marca de qualitat territorial.

Línia 4. Planificació

Les accions més destacades són la creació del Consell de la Pagesia / sector ecològic, establir indicadors de producció i consum de productes ecològics al Moianès i analitzar el perfil dels consumidors de productes ecològics.

Exemple 2: Vall de Camprodon

Iniciatives de preservació de l'entorn:

1. Treball conjunt entre l'Associació cultural i gastronòmica Cuines de la vall de Camprodon i l'Associació de criadors d'eugues de muntanya per la promoció gastronòmica de la carn de poltre. La preservació d'aquest tipus de bestiar ajuda a conservar l'ecosistema i complementa l'activitat agrícola.
2. Creació d'una cooperativa de segon grau formada per:
 - Cooperativa ramadera de Molló
 - Associació cultural i gastronòmica Cuines de la Vall de Camprodon
 - Associació de criadors d'eugues de muntanya
 - Agrupació de defensa forestal de la Vall de Camprodon
3. Signatura de la Carta del Paisatge de la Vall de Camprodon on l'administració pública i la societat civil de la Vall de Camprodon es comprometen a formar part d'un projecte col·lectiu i a treballar en conseqüència pel manteniment i la conservació del paisatge.

Exemple 3: Parc Natural del Montgrí, les Medes i el Baix Ter

La Generalitat de Catalunya ha començat els tràmits per a la creació d'un nou parc natural: el Parc Natural del Montgrí, les Medes i el Baix Ter.

Aquest parc englobaria els arrossars de Pal, i els propis arrossaires no volen la declaració d'espai protegit per por de perdre competitivitat productiva.

Exemple 4: La Garrotxa

El paisatge està estretament lligat als productes de qualitat.

Per exemple el fesol de Santa Pau es cultiva en aquesta zona gràcies al seu sòl volcànic.

COL·LECTIUS DE CUINA DE CATALUNYA

Promoció en el territori a través de la cuina i/o conserven la cuina i els productes del territori a través de la seva promoció.

- Club de tast de Sitges / Sitges / Malvasia
- Cuina Vallès / Vallès Occidental / Mongeta del Garxet
- Cuina del vent / Alt Empordà
- Cuina Volcànica / La Garrotxa / Fajol, trumfes, porc
- Cuina de l'Empordanet / Baix Empordà / Garoina, gamba de Palamós... (segons campanya)
- Cuina pirinenca de la Cerdanya / La Cerdanya / Trumfes, naps
- Cuines de la Vall de Camprodon / Vall de Camprodon / Poltre, trumfes
- Els Fogons de la Vall de Ribes / Vall de Ribes / Poltre
- Gironès Bons Fogons / Girona i radial
- Grup Gastronòmic del Pla de l'Estany / El Pla de l'Estany / All, mel...
- Joves Cuiners / Província de Girona
- Les cuines del Vendrell / El Vendrell / Favetes, garrofa...
- La xicoia / Pallars Sobirà / Ruc, porc i corder
- Noguera Cuina / La Noguera
- Osona Cuina / Osona / Porc i tòfona
- Penedès Fogons / Alt Penedès i Baix Penedès

CONCLUSIONS

Necessitem:

- Establir ponts de diàleg i relació fluids entre productors i cuiners.
- Adaptar les produccions agrícoles als nous requeriments de la demanda.
- Establir o crear plataformes de comunicació i xarxes de comercialització directa.

Per tal de:

- Salvar el problema dels marges comercials.
- Afavorir una compra ajustada per part del nou comprador.
- Fomentar la compra de proximitat, per donar a conèixer els productes locals.
- Requerir que les administracions apostin per reconèixer les produccions locals fora de les grans labelitzacions.

3.2. 10 AÑOS DEL LIBRO BLANCO DE LA EDUCACIÓN AMBIENTAL

Susana Calvo

Ministerio de Medio Ambiente, Medio Rural y Marino

susana.calvo@sgma.mma.es

INTRODUCCIÓN

La educación ambiental comenzó entre los naturalistas, que confiaban en que una sensibilidad fomentada en la infancia florecería en una ciudadanía diferente. Una fantasía bonita, una ilusión con poco fundamento científico de unos investigadores del mundo natural. Y siguió entre los descendientes de mayo del 68, los cambiadores de mundos que confiaban en que la educación, por sí misma, podía cambiar los sistemas políticos imperantes.

Ambos obviaban la dificultad de imponer a las generaciones siguientes un modelo específico que estuviera por encima del poder del contexto, los demás cambios que deberían acompañar a la educación para lograr el cambio cultural. Y olvidaban el caos del contexto en el que nos desenvolvemos, que marca nuestra vida de manera tantas veces imprevista, que modifica los valores y los comportamientos de modos poco controlables.

Con la sostenibilidad como horizonte, nuestro mundo está condicionado por el modelo económico capitalista, las crisis estructurales, la multiplicidad de agentes públicos y privados con intereses contrapuestos, con discursos diversos. Un mundo en el que la información es excesiva y la normativa contradictoria. Los educadores ambientales, junto con muchos otros colectivos diversos, nos preocupamos de buscar modelos que nos ayuden a explicarnos el pasado y a modificar el futuro. Pensando que queremos un mundo más justo, más equitativo, más razonable puesto que buscamos frenar la destrucción ambiental y construir un futuro para todos. Esa es nuestra lógica, también llamada paradigma.

Para acercarnos a ese presente que necesitamos cambiar, estamos produciendo procesos colectivos que nos faciliten ordenar nuestro pensamiento a través del diálogo, las intuiciones, contando con lo que hemos aprendido. Un ejercicio imprescindible que se logra en encuentros como este de Llançà: reflexionar juntos sobre los resultados de la interacción desarrollada en toda España gracias a los foros y las estrategias colectivas que hemos ido construyendo.

Las estrategias han tenido resultados desiguales, dependiendo sobre todo del funcionamiento de las diferentes Administraciones, pero aún en el peor de los casos, han producido asociaciones en lugares en los que actividades y educadores ambientales estaban dispersos. La interacción ha producido aprendizaje, sea desde comprender la fuerza que significa asociarse o sea, como en el caso de los foros catalán o extremeño, la producción de procesos de aprendizaje creados y mantenidos por el propio sector.

Es muy relevante en el desarrollo de la EA lograr espacios aparte de las Administraciones, no sujetos a los cambios políticos. Esta madurez es necesaria para consolidar una profesión que aún no ha logrado el grado de relevancia social que debería tener.

Ordenando conocimientos y vivencias, podemos acordar que ha habido cambios en las prioridades, que se pueden resumir así:

Acción ambiental y educativa

Años 70	Reivindicación	Apreciación	Conservación
Años 80	Intitucionalización	Colaboración	Higiene ambiental
Años 90	Participación	Capacitación	Sostenibilidad
Años 00	Integración	Gestión participada	Cambio cultural

El cambio¹

Esta siendo casi un lugar común hablar de la necesidad de un cambio, al menos en los discursos y declaraciones. Ahora que estamos inmersos en una crisis económica de dimensiones aún desconocidas, incluso los defensores del libre mercado están de acuerdo con la necesidad de cambiar la forma de hacer las cosas. Un cambio en la cultura.

Estamos seguros que hay que cambiar, lo peliagudo es acordar la dirección del cambio y lograr las suficientes alianzas como para tener una voz más potente en este mundo de la comunicación excesiva, o de la demasiada información.

La realidad puede verse como un mosaico formado por los modelos de producción, los estilos de vida, la propiedad y los usos y las especies y ecosistemas. Los cambios en cada uno de ellos producen modificaciones en los elementos de los demás cuadros y en las relaciones entre ellos. No es más que una simplificación diseñada para facilitar una mirada global. Sabemos que es más complicado, está constituido por una diversidad de culturas que forman un conglomerado, con la primacía de los valores capitalistas, que significa la transformación de los recursos en capital monetario, este sí globalizado.

Los cambios que deseamos son diferentes según los sectores sociales, incluyendo en esto de sociales los aspectos económicos, que forman parte de lo social, no son una entelequia distinta como pareciera en el triángulo que se hace del desarrollo sostenible, en realidad es una pareja: natural y social. Y si profundizamos un poco más, un todo, en este mundo tan mezclado, tan humanizado.

NUESTROS PROCESOS

La educación ambiental española ha realizado su propio recorrido. Dice Ramón Folch que la primera actividad con ese nombre que hubo en España fue un itinerario, en Santiga, Barcelona, en el año 1975, coincidiendo con la muerte del dictador Franco. En 1983, nuevamente en Cataluña, se realizaron las Primeras Jornadas de Educación Ambiental, en Sitges, y supusieron la constatación de numerosos equipos ya trabajando por todo el territorio, y el nacimiento de redes y amistades que aún perduran. Un movimiento joven, ilusionado y a veces iluso, pretender cambiar la sociedad. Como Frodo, que acepta destruir el anillo, para salvar su mundo.

Si Sitges fue la reunión del encuentro, la segunda convocatoria en Valsain, inaugurando el CENEAM, en 1987, fue la de el análisis de las actividades y programas que surgían por todo el territorio, y fue también el comienzo de una de las maneras más fructíferas de avanzar puestas en marcha por los educadores ambientales: los seminarios permanentes de educación ambiental, que llegaron a contar con unos 100 profesionales en cuatro grupos de trabajo. Aún hoy, cuando se habla de la formación, y se discute de horas y de contenido, no puedo por menos que pensar que mi formación se debe en gran medida a aquellas jornadas en fines de semana en los que establecíamos las necesidades que teníamos en el trabajo cotidiano y las tratábamos de resolver. Estos Seminarios duraron desde el 88 hasta el 93. Hoy día el CENEAM mantiene una docena de seminarios con el mismo espíritu que aque-

¹ Cabo, Franquesa y Medinilla.

llos: financiar transporte, manutención y alojamiento y dejar que los propios participantes se hagan cargo de su trabajo y disfruten de esa formación entre iguales que ha sido característica de la educación ambiental española.

Según nomenclatura de Óscar Cid, las primeras jornadas fueron las de los pioneros y las segundas las de los comprometidos. Las terceras, celebradas en Pamplona en 1998 fueron bautizadas por él como las de los profesionales. Efectivamente los quinientos participantes mostraron un mundo evolucionado y variado, con muchos ámbitos de trabajo y redes y líneas de trabajo firmemente establecidas.

En estas tres jornadas se ha avanzado en los tres ámbitos fundamentales, la conceptualización, la institucionalización y la profesionalización. Los procesos de acción-reflexión-acción han sido y son característicos de nuestro modo de trabajar.

Las cuartas jornadas deberían ser organizadas por el propio sector, pidiendo la financiación a patrocinadores públicos y privados, como cualquier otra profesión. Si no se hace así, va a ser difícil continuar evolucionando como profesionales, ya que las Administraciones tienen sus propios intereses, que varían con los partidos políticos y con los cambios en los responsables, sean o no sean del mismo partido. Hay buenas muestras de este tipo de Jornadas, las dos realizadas por la asociación valenciana de EA² y el Primer Congreso de Educación Ambiental de Castilla y León, se celebró en el CENEAM Valsain (Segovia). Fecha 14-16 de octubre de 2004.

Hemos encontrado obstáculos, tanto por problemas ajenos al sector como también por nuestros propios errores. Haber entrado tardíamente en ámbitos ya constituidos, con un mensaje muchas veces contrario a los hábitos y rutinas establecidos, ha supuesto una dificultad en la integración, por ejemplo el sistema educativo formal, uno de los campos más tradicionales de trabajo de la EA. Desde las actividades para los niños, pasando por los programas para los profesores hasta el cambio en los currículos, no se puede hablar precisamente de un éxito. Tengo más esperanza en los programas que se realizan ahora, del tipo de las Agendas 21 escolares, los centros verdes, las eco escuelas, en los que se analiza el entorno escolar usando las asignaturas como herramientas (dándoles sentido), se toman decisiones sobre la realidad y las mejoras (acción y profundización democrática) y se realizan (capacitación para la sostenibilidad).

Las Administraciones de gestión ambiental han sido muchas veces impulsoras de actividades y programas, tanto con intenciones honradas y fructíferas como cayendo en la tentación que supone para los gestores y para los políticos el hacer uso de la educación ambiental como propaganda de tipo comercial, con un coste alto y unos resultados que no están a la altura del dinero empleado. O bien utilizar los recursos de EA exclusivamente para los escolares, perdiendo con ello el potencia que tienen los instrumentos sociales en el diseño, la realización y la evaluación de la política y de la gestión. Además, la dedicación exclusiva hacia los escolares hace que las unidades de EA en las Administraciones del ambiente pueden provocar un aislamiento respecto a las restantes áreas de trabajo, y esto otorga a la EA una enorme fragilidad.

Uno de los lastres de la EA en estas Administraciones, quizá, sea su origen. En muchas ocasiones las unidades se crearon más por la especial sensibilidad de algunos políticos que ligada a las necesidades de la gestión. Además, fueron plazas ocupadas en un principio por educadores ambientales, que se estaban formando en, por ejemplo, los seminarios permanentes, es decir, en otros ámbitos, con otros lenguajes, con otras complicidades. Esto ha producido, sobre todo en los momentos de cambio político, una gran incompreensión sobre las tareas, las prioridades y los resultados. En algunas ocasiones el puesto de trabajo se ha convertido en una especie de carrera de obstáculos, dependiendo de los jefes que haya en cada momento.

Hemos fallado estrepitosamente en dar visibilidad a los éxitos y logros de nuestro trabajo, así que parece, por el desconocimiento o la incultura de los que entran en las Admi-

² Las Jornadas de Equipamientos y Servicios de Educación Ambiental en la Comunidad Valenciana han sido:

* I Jornadas de Equipamientos y Servicios de Educación Ambiental de la Comunidad Valenciana, se celebró en Penasal (Castellón). Fecha: 20 y 21 de Enero de 2001.

* II Jornadas de Equipamientos y Servicios de Educación Ambiental de la Comunidad Valenciana, se celebró en la Escuela de Educación Ambiental Bosco Godallota. Fecha: 4 al 6 de Febrero de 2005.

nistraciones ambientales, o por no saber vendernos, cada vez que hay cambios de jefes hay que explicar que la educación no es sólo para niños y que la comunicación es algo más que un folleto. Eso cuando no nos tocan unos modernos que utilizan las técnicas de animación sólo como diseño, sin un contenido de cambio social, sin intentar producir vías para el cambio. Hay veces que los modernos son muy antiguos, al estilo del Lampedusa en el Gatopardo: cambiarlo todo para que nada cambie.

Y AHORA

Tanto las nuevas tecnologías como nuestra experiencia de aprendizaje nos hacen confiar en el trabajo en red, sea las redes formales o informales. Y es así porque al contrario que otras profesiones, que tienen estudios reglados, congresos y colegios profesionales, los educadores ambientales con una gran diversidad de formaciones de origen, han creado desde el principio sus redes. La diversidad de formación que constituye sin duda una riqueza, nos ha aportado una amplitud de miras, de hecho, la sostenibilidad nos ha encontrado ya en plena mezcla de saberes, pero también en una profesión aún frágil por su poco reconocimiento social. Es muy posible que las sociedades o asociaciones de educadores ambientales y la recientemente creada federación de asociaciones puedan proporcionar un marco más reconocible y facilite la relevancia social de la profesión.

La diversidad propia es un buen elemento, puesto que el horizonte de la sostenibilidad nos lleva a la idea de las respuestas diversas: no hay una solución única, y no hay ninguna receta que sea igual para los diferentes colectivos. El mismo camino de la sostenibilidad implica que cada grupo necesita crear sus propias soluciones de acuerdo con su cultura y con su medio. Y esto nos lleva a otra de las características, la creatividad. No tenemos en las manos las soluciones a los problemas ambientales, por lo tanto es necesario crearlas. John Smyth decía que cada uno debe cambiar por sí mismo, que nadie puede cambiar por otro, y es cierto, pero no es suficiente. Hay cambios que no están en manos individuales, sino en la colectividad. La generalización de los comportamientos ambientales o sostenibles es una tarea colectiva. Necesitamos lograr la institucionalización, sin que se nos escape de las manos para convertirse en una tarea burocrática más.

Las estrategias y los foros han supuesto una cierta formalización de las redes, creando espacios y tiempos para esa interacción reflexiva. Redes un poco más ordenadas, que puedan tener nudos y no sólo agujeros, centradas en temas o en productos reconocibles. No basta hablar sólo de convocatorias de conferencias locales o internacionales. Redes relevantes, con interés, relacionadas con el trabajo cotidiano, y es mejor que estén coordinadas, para evitar el riesgo de derivar hacia esas redes que dejan de tener nudos. Para que funcionen es necesario dar tiempo, y tener persistencia. El aprendizaje en red es una fórmula de liderazgo compartido, de cooperación en asuntos comunes, de coordinación y conocimiento.

Es necesario también crear espacios y redes de aprendizaje de composición mixta sobre asuntos comunes, con los agentes sociales, con los gestores, con educadores ambientales, entendiéndolo que las visiones y las necesidades de cada sector son diferentes, que la responsabilidad debe ser compartida, pero es diferenciada. Nuestro objetivo es el cambio, por lo tanto debemos ser capaces de trasladar nuestros métodos hacia otros sectores. La creación de escenarios donde el aprendizaje es posible es la tarea más clara, y la más complicada de comenzar con otros colectivos.

Los gestores aún no llegan a considerar la gestión como un ejercicio de aprendizaje para todos los que participan en ella. Ni tampoco que los educadores ambientales tienen las herramientas para crear escenarios donde el aprendizaje sea posible. Todo ello necesita tiempo, porque los lenguajes son diferentes, las necesidades percibidas son distintas y es necesario ese tiempo que nos permita crear la complicidad que puede facilitar el cambio.

Una ventaja respecto a nuestra propia comprensión del trabajo ha sido la llegada de los científicos sociales, que suman sus reflexiones al colectivo: no hay respuestas simples para problemas complejos. Con ellos constatamos que la información relevante es aquella que logra cruzarse con los intereses y las necesidades de nuestros destinatarios, que la educación ambiental tiene todavía mucho de artesanal, que cada destinatario precisa un modo diferente de aproximación, que hay que adaptar los instrumentos a cada problema, cada vez. Y, por último, que hay que involucrar a nuestros destinatarios para que ellos puedan ser los protagonistas de su propio cambio. Incluidos los gestores.

Lo que hemos avanzado en estos años de foros y estrategias ha sido la construcción de un lenguaje común, la convergencia en los planteamientos y un consenso en los fundamentos que nos dan las anclas para afirmar, y afirmarnos, dentro de esta profesión. Han sido, y están siendo, procesos que superan los obstáculos, que abren un nuevo panorama, que aclaran los retos.

La verdad es que retos es casi de los que más tenemos, algunos globales, de siempre, como la necesidad del cambio social, otros más recientes, como la necesidad de articular procedimientos de inclusión de instrumentos sociales que vienen dados por las nuevas normas legales, por ejemplo la Directiva Marco del Agua o la derivada del Convenio de Aarhus. Estamos también viviendo la aparición de regulaciones de formación sobre educación ambiental realizadas por las instituciones de empleo, asunto en el que las asociaciones de educadores ambientales han entrado, afortunadamente para el sector. De entre todos los retos hay uno que debemos enfrentar juntos y que es realmente colectivo: el reto de la calidad.

LA CALIDAD

El punto de partida es considerar la calidad como un proceso, que nos permite profundizar en nuestra profesión y orientarnos en ese desarrollo profesional, que siempre ha sido amplio y diverso. Más que medimos en nuestro propio ámbito, debemos dar calidad en lo que ofrecemos; evitar el aislamiento, aportar nuestros saberes en otras áreas. Convencidos de que no somos ni peores ni mejores que otros profesionales, pero que tenemos riqueza de conocimientos como para sumar nuestro trabajo, aportar habilidades, valores. Entre esos ámbitos donde desarrollamos profesionalmente, uno es el de la gestión. Desde Sitges decimos que no hay mejor educación ambiental que una buena gestión del medio, de la misma forma que los científicos sociales dicen que es mejor dar oportunidades para un comportamiento ambiental que realizar una gran campaña en los medios de comunicación.

El trabajo con los profesionales de la gestión parte, tal como creemos que deben ser nuestros programas, de entender sus necesidades tal y como ellos las perciben, y tratar de colaborar en su resolución. En ese proceso de trabajo conjunto es dónde se puede crear la confianza y el respeto, la mezcla de conocimientos y la complicidad que permite unirlos en un solo proyecto. Sencillo de decir, difícil de hacer. No sólo los conocimientos son distintos, también hay luchas, o defensas, del poder, antagonismos personales que traban las actividades y nos alejan de resolver, de construir otra cultura, otra forma de hacer las cosas.

Otro de los ámbitos de atención preferente ha sido el escolar. Ya hemos dicho antes la evolución hacia todo lo que significan los programas de eco escuelas, centros verdes, eco centros o agendas 21 escolar. Un muy buen ejemplo es el programa que se realiza en el Ayuntamiento de Barcelona, que gracias a la publicación realizada está siendo un modelo, tanto en España como en Latinoamérica.

Dentro de la calidad coloco también la visibilidad. El ejemplo mencionado de la Agenda escolar de Barcelona, permite, gracias a la publicación, ser imitado, criticado, adaptado a otras realidades. Hemos perdido mucho obviando el propio análisis, para mejorar, pero tam-

bién para compartir lo que se aprende. Señalar los logros, mostrar la calidad de los programas, hacer ver su utilidad.

Los procesos de interacción y voluntad que hicieron posible el Libro Blanco, lo han convertido en un hito, en el que todos podemos reconocer. Además de su acción orientadora, se está devolviendo el esfuerzo a los que lo produjeron mediante una serie de investigaciones que se están realizando, apoyadas por las redes institucionales de educadores ambientales que mantienen el Ministerio de Educación y el Ministerio del Ambiente con las comunidades autónomas. Una primera publicación está ya terminada, "El viaje alrededor de la educación ambiental", que analiza las Administraciones general y autonómica de gestión del medio. Otro, dedicado al sistema escolar está a punto de ser publicado, y se está realizando un tercer estudio sobre la Administración local.

Todos ellos parten para los criterios de selección de los principios generales del Libro Blanco, entendiéndolo que están consensuados. De hecho, muchas de las estrategias autonómicas los recogen. No se trata tanto de un cumplimiento estricto de las recomendaciones expresadas, sino del espíritu que anima toda construcción colectiva. El resultado es una serie de baterías que nos permiten calibrar la calidad de los programas.

En estos estudios encontramos otro panorama de la EA, muy diferente de aquel a que nos enfrentábamos al hacer el Libro Blanco. Hay cada vez más programas, planes y actividades a corto y medio plazo, con instrumentos variados y seguimiento de logro de objetivos, como cruce de caminos entre el ámbito de la gestión y los escenarios de educación, dentro y fuera de la escuela.

La calidad no se resuelve en un día, ni en una charla, presentación o ponencia. Es algo que debemos introducir en nuestro trabajo y en nuestras mentes, sabiendo que la meta de nuestros esfuerzos está marcada por la idea de la sostenibilidad, como horizonte y como camino, y que los intangibles son al mismo tiempo objetivos y compromisos.

Actitud abierta, confianza, complicidad, legitimidad, y que nuestros procesos no serán de calidad si no son escenarios para el cambio y foros para el aprendizaje de todos los involucrados.

3. Ponències

3.1. 10 ANYS DEL FÒRUM 2000 D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Teresa Franquesa

Presidenta de la SCEA 1998-2000

tfranquesa@bcn.cat

L'any 1998 varem iniciar aquesta aventura que hem anomenat Fòrum 2000 d'Educació Ambiental per repensar els nostres plantejaments i pràctiques davant dels reptes de la sostenibilitat.

El F2000 va tenir 4 trobades amb 393 participants (de 150 a 72,84 ha cada trobada), 4 semestres de reflexions i deliberacions en grups, amb un total de 53 grups + 67 individuals inscrits i 43 grups que van funcionar regularment en les 4 fases de debat. Aleshores vam fer una diagnosi del nostre entorn, del nostre col·lectiu, de la problemàtica ambiental, del sistema educatiu, de les iniciatives i programes desenvolupats, de la recerca i l'avaluació dutes a terme. Vam aplegar milers d'aportacions, que vam acabar sintetitzant en 8 àmbits, 20 objectius, 40 línies estratègiques i 148 projectes.

Va ser una gran moguda en el canvi de mil·lenni. I, tal com deïem aleshores, la data rodona només era un pretext. Varem aprofitar l'oportunitat, però la iniciativa va néixer de la necessitat. Ja han passat 8 anys des que vam acabar, 10 des que vam iniciar el procés.

Quan rellegim les necessitats que aleshores detectàvem, des de les de caràcter més filosòfic, relacionades amb:

- la natura complexa de l'educació ambiental (extensió de l'àmbit, diversitat d'escala).
- l'evolució de la problemàtica ambiental i de la seva percepció.
- l'evolució en el tipus d'abordatges i solucions proposades (des de la protecció més o menys tímida a l'aposta per un model de desenvolupament sostenible que suposa capgirar el paradigma econòmic).

Fins a d'altres raons més terrenals, que apareixien com a motiu i estimul,

- necessitat de cohesió, atesa la realitat tan polifacètica i pluriparadigmàtica, i el risc de confusió que comporta.
- necessitat de coordinació: som molts, en molts camps (escola, esplai, institucions, universitats, associacions), no tenim en comú ni compartir una professió; cal vèncer les desconfiances; volíem una plataforma de contacte i diàleg.
- necessitat d'actualització i innovació: comptem amb una gran motivació, molta dedicació, però... potser cert anquilosament?
- necessitat de revitalització: havíem passat alts i baixos, reconeixem la necessitat de projectar-nos al conjunt de la societat.

Ens pot semblar que encara tenim les mateixes necessitats. Tanmateix, penso que pot ser interessant veure com hem canviat, nosaltres i el món, en aquests deu anys. Vegem-ne alguns signes:

- A la primera trobada del Fòrum els euros no existien i el president de la Generalitat era Jordi Pujol. En l'organització no vam fer servir cap telèfon

mòbil (mentre que el 2006 al nostre país ja hi havia més mòbils que habitants), i Narcís Prat, en la seva conferència, ens va cantar les virtuts d'una eina de comunicació novedosa, el power-point, que avui ha esdevingut sinònim de preparar una xerrada.

- A la primera trobada del Fòrum l'Elena no havia acabat la carrera, l'Ariadna encara anava a l'institut, la Clara no havia nascut, la Cecília estava entre nosaltres i la recordem ara amb afecte i emoció.
- A la primera trobada del Fòrum al món hi havia 5,901 milions d'habitants, avui n'hi ha 6,705. A Catalunya hi havia 6.148.000 habitants, avui hi ha 7.211.000. D'aquesta població només el 2,4% era immigrant, ara ho és el 12%.
- En el nostre context, el 1999 la despesa mitjana anual per persona era de 5683 euros, mentre que el 2006 va ser de 10.632 euros, el nombre anual de turistes a Barcelona era de 2,9 milions, ara es de 7,1 milions.
- Les emissions de carboni s'han accelerat i estem en el pitjor dels escenaris (383 ppm concentració de CO₂ atmosfèric). Quan vam iniciar el Fòrum era de 355 aprox. Del 1990 al 1999 va augmentar 1,5 ppm per any. Del 2000 al 2007 2,0 ppm per any. El 2007 2,2 ppm per any.

També pot ser interessant veure quantes coses hem arribat a fer, algunes fins i tot ben fetes!

- El parc del Cap de Creus es va crear el mateix any que vam iniciar el Fòrum. També el programa escoles verdes. I la nostra col·lecció de Monografies. I tot dura encara!
- Pel que fa a les jornades d'EA a l'estat, en canvi, el 1998 van tenir lloc les "Terceras Jornadas de Educación Ambiental" a Pamplona, que han estat, per ara, les últimes.
- Si parlem de l'activitat del SCEA, a la primera trobada del Fòrum no existia el Centre de Documentació, que en aquests anys hem creat i alimentat. No havíem fet encara cap dels reculls de Recursos, ni la Maleta de l'Energia ni la de l'aigua. No havíem fet el projecte Urbanet, ni participàvem en activitats a les biblioteques, ni parlàvem de la nova cultura de l'aigua, ni teníem Ateneu d'Educació Ambiental. No havíem intervingut en cap Agenda 21, no participàvem encara ni en el Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat de Barcelona, ni en el Consell per la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre, ni en la Xarxa de recerca en l'educació per la sostenibilitat. No s'havien creat els Seminars de Centres de Documentación de ENPs. Tampoc no havíem començat a treballar en xarxa amb les altres associacions d'EA, una feina que progressivament ens ha dut fins a la federació.

Aleshores fèiem 15 anys. Ara anem pels 25, els farem el 2010. Aquest aniversari ha de ser molt més que bufar espelmes, hem d'arribar realment a la nostra majoria d'edat.

Per això és important la revisió que farem aquest cap de setmana. Per abordar de manera adulta els reptes que afrontem.

Des del meu punt de vista, això vol dir:

- Anàlisi més fina del context. Completant l'anàlisi crítica i autocrítica amb la perspectiva de les possibilitats, amb la identificació de les oportunitats, per aprofitar buits, estirar fils, defugir amenaces, evitar parets contra les quals ens podem estavellar...

- Visió de futur. Voluntat de decidir el futur. I per això cal imaginar-lo. Cal tenir somnis, tenir desitjos, imatges d'allà on volem arribar. Superar l'estadi de donar l'alarm a i centrar-nos en construir les alternatives
- Objectius clars, expressats en llenguatge planer, obligant-nos a concretar, sense amagar-nos en idees abstractes, transgredir l'esfera del que és políticament correcte.
- Mentalitat col·lectiva. Seguim necessitant cohesió i coordinació. Fent que els bons hàbits de participació que practiquem fructifiquin en xarxes productives de treball conjunt, de iniciatives que sumen en una estratègia conjunta; fent lobby davant de certes qüestions; usant els recursos de la xarxa: suports, biblioteques virtuals, tutories virtuals, etc.
- Obertura. Trencant el cercle en que ens escoltem mútuament per comunicar-nos amb eficàcia i fer-nos sentir molt més enllà. Obrir horitzons més amplis, no vivim en un món limitat. Podem parlar i treballar amb gent de l'altra punta de món.

4. Àmbit 1. El marc conceptual: objectius, models i mètodes

4.1. ABANS DEL FÒRUM...

El marc conceptual ha canviat poc des del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. I no ens ha d'estranyar. Un marc ben treballat i definit, que troba l'essència dels problemes i enfoca bé els objectius i els mètodes, ha de ser útil durant molts anys.

Reconèixer que l'Educació Ambiental havia evolucionat, de forma natural, cap a l'Educació per al Desenvolupament Sostenible va ser un pas que ja es va donar en aquell moment i que va marcar un àmbit de treball ben ampli integrant la perspectiva socioambiental.

Temes que podrien semblar innovadors com l'estalvi i l'eficiència energètica, el canvi climàtic, afrontar la pèrdua de biodiversitat, reduir la producció de residus o la nova cultura de l'aigua, entre d'altres, no són més que exemples concrets de disfuncions del sistema i apunts per al canvi de model de desenvolupament que pregonen els objectius generals.

Però cal estar alerta i revisar periòdicament la feina feta. Així els 10 anys de treballs ens han de permetre matisar aquests objectius, definir millor els models i, especialment, analitzar i valorar els mètodes utilitzats en les nombroses activitats i programes desenvolupats. Eines metodològiques com els pressupostos participatius, la incorporació de processos participatius a les tramitacions normatives de plans i programes, les agendes 21... ens ofereixen un ventall ampli d'actuacions per analitzar i aprendre.

Hem inclòs alguns temes que us podran donar pistes a l'hora de fer l'anàlisi en petit grup i de buscar consensos en gran grup:

- Els paradigmes, els mètodes, la realitat i el context de l'entorn social.
- De la teoria a la pràctica. De l'EA a l'Educació per a la Sostenibilitat.
- Educar per a l'acció. La recerca i l'avaluació. La pràctica educativa per a la intervenció.
- La dècada de l'Educació per a la Sostenibilitat.

4.2. DURANT EL FÒRUM...

A la sessió de treball del Fòrum hi van assistir 22 persones al matí i 18 a la tarda. A la sessió del matí vam comprovar que el programa només preveia la presentació de dues experiències. Malgrat tot, era evident que tots els assistents a la reunió havien realitzat o estaven realitzant activitats, projectes o programes relacionats amb l'educació ambiental, en diferents formats. És per això que vam decidir que tots els assistents presentessin les seves experiències més actuals, des del vessant professional i també des del vessant personal, per ajudar-nos a visualitzar com havien evolucionat des del Fòrum 2000 les activitats i també les accions personals, per fer-les més coherents amb les propostes que allà es feien.

L'objectiu del treball de la tarda era diferent. Com que el repte era ambiciós pel temps que disposàvem, ens vam distribuir en tres grups de 6 persones, combinant en cada grup persones que havien estat presents en els debats del Fòrum 2000, amb persones que no havien participat. Aquesta organització va permetre debatre i aclarir conceptes entre tots els assistents i aportar el bagatge dels debats del Fòrum 2000, que van ser llargs i intensos.

En finalitzar la sessió vam adonar-nos que el treball fet al Fòrum 2000 va ser important perquè 8 anys després les propostes encara ens semblaven d'actualitat, estaven molt ben formulades (cada paraula té una càrrega conceptual important al darrere) i segueixen estant ben prioritzades. El que més havia evolucionat era l'apartat de propostes de projecte, en la que sí que s'han fet avenços interessants.

I, finalment dir que vam acabar la sessió satisfets de la feina feta i contents del treball compartit recordant allò que sovint repetim els educadors ambientals que "el procés és tant important com el resultat". Cadascú s'emportava els aprenentatges del debat sobre les idees, les reflexions sobre la pròpia feina, els estímuls de compartir objectius, el coneixement d'altres projectes i un grapat d'amics nous o retrobats.

4.3. DESPRÉS DEL FÒRUM I EL PROCÉS DELIBERATIU... ANALITZEM ELS RESULTATS

Després del debat intens d'aquest grup de treball durant la trobada i del posterior procés deliberatiu virtual on hi han pogut participar tots els inscrits al Fòrum i els socis de la SCEA, podem dir que hi ha hagut bastant consens en la revisió dels objectius i les línies estratègiques del document del 2000, ja que dins aquest àmbit s'han proposat pocs canvis. Les petites modificacions que s'han fet han estat sobretot de matisos en el redactat.

La redacció del nou Document del Fòrum d'EA 2000+8, amb la finalitat d'incloure totes les visions i opinions, s'ha fet des d'un punt de vista integrador. Deu anys després, hem reescrit els objectius i línies estratègiques d'aquest àmbit englobant les modificacions que s'han aprovat al grup de treball i al procés participatiu virtual, però mantenint bona part de l'estructura i el contingut del document inicial. El document final que en resulta, doncs, no difereix gaire del que es va redactar l'any 2000, ja que al tractar-se d'aspectes teòrics, la formulació encara és vigent i seguim tenint les mateixes prioritats.

Seguint aquests criteris, dins aquest àmbit hem:

Mantingut (no s'ha retocat del document original):

- 4 objectius
- 11 línies estratègiques
- 33 projectes

Modificat (l'essència és la mateixa, però s'ha afegit o tret alguna part):

- 1 objectiu
- 1 línia estratègica

Eliminat (al document nou ja no hi surt):

- 1 línia estratègica

Afegit (és una proposta que s'ha creat de nou):

- 4 línies estratègiques

A continuació es presenta el quadre-resum de com ha quedat el document, un cop aprovades aquestes modificacions.

4.4. QUADRE-RESUM D'OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

OBJECTIUS	LÍNIES ESTRATÈGIQUES		
1.1. Focalitzar els esforços en l'assoliment dels objectius fonamentals de l'educació ambiental per al desenvolupament sostenible	1.1.1. Educació per a l'acció	1.1.2. Educació per al foment de l'esperit crític.	1.1.3. Educació per a la participació
1.2. Millorar l'abast i l'eficàcia de les intervencions educatives	1.2.1. Extensió de l'educació ambiental a tots els àmbits socials	1.2.2. Revisió d'estratègies i metodologies de treball	1.2.3. Integrar la complexitat tot considerant la diversitat de percepcions, les incerteses.
1.3. Aconseguir que es dugui a terme més recerca en educació ambiental vinculada a la pràctica	1.2.4. Aprofitar les conjuntures (sequera, crisi econòmica, canvi climàtic...) per contextualitzar les intervencions educatives.	1.2.5. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació (TICs) tant per millorar les intervencions educatives com el treball de la SCEA.	1.3.3. Difondre i intercanviar els resultats de recerques i avaluacions.
1.4. Promoure que tot projecte d'educació ambiental tingui en compte l'avaluació en el seu disseny	1.3.1. Promoció de recerques en equips que hi col·laborin universitats i centres de recerca, SCEA i altres associacions, moviments d'innovació educativa, equips d'educació ambiental, mestres i educadors en les quals els objectius i la metodologia responguin a "recerques-acció"	1.3.2. Capacitació dels professionals de l'educació ambiental en recerca. Inclusió d'aquest àmbit en els currículums de formació dels educadors ambientals.	
1.5. Definir línies de recerca en educació ambiental prioritàries a Catalunya a mitjà i llarg termini	1.4.1. Aprofundiment en el concepte d'avaluació, no identificant-la únicament amb valoració quantitativa de resultats.	1.4.2. Consideració de l'avaluació i de l'autoavaluació com un component imprescindible i continuat de tota activitat educativa.	
	1.5.1. Elaboració de propostes de línies de recerca en educació ambiental que considerem que podri ser prioritàries, a partir de reflexionar sobre les necessitats que es van detectant en posar en pràctica diferents projectes.	1.5.2. Instar a les administracions que col·laboren en la definició de línies de recerca en educació ambiental prioritàries a Catalunya, que les encarreguin a equips competents i que les dotin econòmicament (per optimitzar els recursos).	1.5.3. Instar l'administració a definir projectes de recerca aplicada en educació ambiental per orientar i dirigir propostes de projectes final de carrera, pràctiques d'empreses i projectes de recerca del treballador.

4.5. PROJECTES DESENVOLUPATS PER LA SCEA SOBRE ELS OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Objectiu 1.1: Focalitzar els esforços en l'assoliment dels objectius fonamentals de l'educació ambiental per al desenvolupament sostenible

LE.1.1.1: Educació per a l'acció	<ul style="list-style-type: none"> · Dinamització de l'Agenda 21 de l'Eixample (2001, 2002) · Grup de treball per una nova cultura de l'aigua (2002) · Projecte Mataró. Educació i Sostenibilitat (2007-2008)
LE.1.1.2: Educació per al foment de l'esperit crític	<ul style="list-style-type: none"> · Projecte europeu Sòcrates Minerva. Canvi Climàtic. (2005-2008) · Elaboració del Joc dels Camins de l'Aigua Dolça (2004-2005)
LE.1.1.3: Educació per a la participació	<ul style="list-style-type: none"> · Dinamització de l'Agenda 21 de l'Eixample (2001, 2002) · La Participació i Educació Ambiental als Espais Naturals Protegits. Caixa de Catalunya (2006-2008)

Objectiu 1.2: Millorar l'abast i l'eficàcia de les intervencions educatives

LE.1.2.1: Extensió de l'educació ambiental a tots els àmbits socials	<ul style="list-style-type: none"> · Participació taula rodona equipaments Educació Ambiental. Fundació Pere Tarrés. (2000) · Mostra d'Associacions de la Festa de la Mercè (2002, 2005) · Participació en el Fòrum Universal de les Cultures de Barcelona (2004) · Adhesió a la Carta Europea de Turisme Sostenible. Federació de Parcs Naturals i Nacionals d'Europa. CCBA (2006) · El Zoco dels Tresors (2007) · De Font en Font (2008)
LE.1.2.2: Revisió d'estratègies i metodologies de treball	<ul style="list-style-type: none"> · Signatura del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat (Agenda 21 de Barcelona) (2002) · Elaboració del Pla d'Acció de la SCEA (Agenda 21 de Barcelona) (2004)
LE.1.2.3: Integrar la complexitat tot considerant la diversitat de percepcions, les incerteses	(*)

* Línies estratègiques afegides al Fòrum 2000+8.

L.E.1.2.4: Aprofitar les conjuntures (sequera, crisi econòmica, canvi climàtic...) per contextualitzar les intervencions educatives	(*)
L.E.1.2.5: Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació (TICs) tant per millorar les intervencions educatives com el treball de la SCEA	(*)

Objectiu 1.3: Aconseguir que es dugui a terme més recerca en educació ambiental vinculada a la pràctica

L.E.1.3.1: Promoció de recerques en equips que hi col·laborin universitats i centres de recerca, SCEA i altres associacions, moviments d'innovació educativa, equips d'educació ambiental, mestres i educadors en les quals els objectius i la metodologia responguin a "recerques-acció".	<ul style="list-style-type: none"> · Projecte Vine a la biblioteca a llegir, jugar i aprendre sobre sostenibilitat. Districte de l'Eixample (2005-2006). · Projecte europeu URBANET. Recerca de recursos, programes, experiències i bones pràctiques sobre educació urbana (2000) · Organització conjunta del Fòrum 2000+4 ICE. UAB (2004) · Participació en la Xarxa de recerca en l'educació per la sostenibilitat (2006-2008) · De Font en Font (2008)
L.E.1.3.2: Capacitació dels professionals de l'educació ambiental en recerca. Inclusió d'aquest àmbit en els curículums de formació dels educadors ambientals	<ul style="list-style-type: none"> · Col·lecció de Monografies d'Educació Ambiental (2000-2008)
L.E.1.3.3: Difondre i intercanviar els resultats de recerques i avaluacions	<ul style="list-style-type: none"> · Projecte europeu URBANET. Recerca de recursos, programes, experiències i bones pràctiques sobre educació urbana (2000) · Servei de Documentació d'Educació Ambiental. Conveni Ajuntament de Barcelona (2000-2008) · Premi EMBAT (2001-2005) · Participació en la Xarxa de recerca en l'educació per la sostenibilitat (2006-2008) · Participació en la 4a Conferència Internacionals d'Educació Ambiental. Tblisi (2007)

Objectiu 1.4 : promoure que tot projecte d'educació ambiental tingui en compte l'avaluació en el seu disseny.

L.E.1.4.1: Aprofundiment en el concepte d'avaluació, no identificant-la únicament amb valoració quantitativa de resultats	(**)
L.E.1.4.2: Consideració de l'avaluació i de l'autoavaluació com un component imprescindible i continuat de tota activitat educativa	(**)

Objectiu 1.5: definir línies de recerca en educació ambiental prioritàries a Catalunya a mitjà termini

L.E.1.5.1: Elaboració de propostes de línies de recerca en educació ambiental que considerem que podrien ser prioritàries, a partir de reflexionar sobre les necessitats que es van detectant en posar en pràctica diferents projectes	(**)
L.E.1.5.2: Instar a les administracions que col·laborin en la definició de línies de recerca en educació ambiental prioritàries a Catalunya, que les encarreguin a equips competents i que les dotin econòmicament (per optimitzar els recursos)	(**)
L.E.1.5.3: Instar l'administració a definir projectes de recerca aplicada en educació ambiental per orientar i dirigir propostes de projectes final de carrera, pràctiques d'empreses i projectes de recerca del batallerat	(*)

** La SCEA no ha desenvolupat cap projecte relacionat amb aquestes línies estratègiques.

* Línies estratègiques afegides al Fòrum 2000+8.

4.6. QUADRE-RESUM DE COMUNICACIONS I EXPERIÈNCIES DINS D'AQUEST ÀMBIT

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
El Zoco dels Tresors	Lucie Retailleau i Nàdia Roudil Bazart —Reciclaje creativo—	89	LE.1.1.3 LE.1.2.1
No m'expliquis cuentos xinos!	Ester Morchón Escola del Territori - CST	90	LE.1.1.2 LE.1.2.1 LE.1.2.4 (*)
L'avaluació de xarxes que promouen l'EDS: el cas de la xarxa europea Support	Esther Sabio i Maria Espinet Universitat Autònoma de Barcelona	91	LE.1.3.3 LE.1.4.1 (***) LE.1.4.2 (***)
Programa d'EA Sàtiva	Margarida Feliu Santa Marta, CIEP. Viladraueducació.com	92	LE.1.1.2 LE.1.1.3 LE.1.2.4 (*) LE.1.3.1
L'experiència de les maletes <i>Collserola Conta Contes</i>	Teresa Canyelles Consorti Parc de Collserola - Centre de documentació i recursos educatius	93	LE.1.1.2 LE.1.2.1 LE.1.2.4 (*)
La Feixa dels Ocells	Teresa Canyelles Can Coll - Consorti Parc de Collserola	94	LE.1.1.3 LE.1.2.1
L'espai fluvial, un ecosistema a conservar	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	95	LE.1.1.2 LE.1.1.3 LE.1.2.1 LE.1.2.4

4.7. PARLEM-NE AMB LA COORDINADORA: ESTHER FANLO

1. Creus que després d'una dècada era un bon moment per fer una revisió del document? S'hauria d'haver fet abans? Encara s'hagués pogut esperar un temps?

Crec que 10 anys és un temps raonable per fer una revisió del treball del Fòrum 2000 d'educació ambiental. Reflexionar, debatre i consensuar objectius, línies estratègiques i propostes d'acció és enriquidor per tot col·lectiu i dona un marc de treball comú que permet avançar en una mateixa direcció. Aquest era un dels objectius del treball del Fòrum 2000 i també una de les fites aconseguides al procés.

Malgrat tot, durant aquests 10 anys he trobat a faltar una major consciència col·lectiva per impulsar les propostes realitzades. Nosaltres, com a col·lectiu, hem fet accions esporàdiques, però no hem tingut prou força per impulsar-ne moltes altres. I l'administració competent no s'ha pres la proposta com a inspiradora de les polítiques d'educació ambiental.

Penso que el més interessant ha estat l'aplicació individual, en l'activitat professional de molts de nosaltres, del que hem pensat i après al Fòrum i a les revisions periòdiques que s'han anat fent.

2. D'aquí a 10 anys creus que s'hauran de modificar alguns objectius i línies estratègiques del teu àmbit? Quins creus que seran i per què? És convenient, doncs, que es vagi renovant el document cada un cert temps?

Entenc que el treball de revisió ha de ser permanent, per anar adaptant l'estratègia a les característiques de cada temps. No hem d'oblidar, però, que tan important com el resultat final, és el procés de treball. Seria interessant que trobéssim una manera de mantenir viu l'esperit del document i una forma de treballar continuadament en l'impuls de les propostes que s'hi recullen. Podriem prioritzar algunes de les propostes que tinguem possibilitats d'impulsar col·lectivament i dedicar els esforços de l'entitat a donar compliment a les propostes.

**5. Àmbit 2. Instruments
per créixer i consolidar-se:
formació, participació,
comunicació**

5.1. ABANS DEL FÒRUM...

Els 8 anys que separen aquest nou fòrum amb el procés participatiu que va finalitzar l'any 2000 evidencien una sèrie de canvis importants en l'evolució d'aquest àmbit de treball.

Per un costat, les necessitats de formació sempre han estat una necessitat bàsica en una disciplina tan heterogènia com l'educació ambiental, on les procedències formatives i les motivacions són molt diverses a falta d'una formació reglada. L'evolució del context, la professionalització progressiva i la diversificació d'àmbits de treball requereixen visualitzar les noves necessitats formatives i la seva adequació a la realitat actual del sector.

Així mateix, cal aprofundir en les eines, estratègies, metodologies, fonaments i habilitats relacionades amb la comunicació, no tan sols pensant amb els professionals i els mitjans, sinó incorporant-la i analitzant-la des d'una perspectiva del propi sector en tant que és un instrument imprescindible en qualsevol dels àmbits en els que treballen.

Finalment cal incorporar al debat aspectes com la participació i també la recerca, aspectes que van ser poc tractats al fòrum 1998-2000.

Així, en el grup 2 volem incidir en les següents temàtiques:

- La formació dels educadors en qualsevol àmbit.
- Els processos de participació per l'educació i la gestió de l'entorn.
- La comunicació des dels mitjans i com a eina pròpia

5.2. DURANT EL FÒRUM...

El grup de treball de l'àmbit 2 va ser un grup nombrós format per una trentena de persones. El grup era força heterogeni i possiblement era una bona representació de les persones que van participar al Fòrum. La durada dels espais de treball comuns i l'extens contingut no va ser fàcil en un grup tan nombrós, i si molt enriquidor per la diversitat.

La part dedicada a les experiències ens va permetre fer una bona distribució del temps per abordar aquelles que havien estat presentades com les aportacions de la resta d'integrants del grup. Cal destacar, de les experiències presentades, totes molt interessants, la rellevància que progressivament prenen els treballs en xarxa, amb participació o noves metodologies de treball.

El treball d'aprofundiment de la tarda va ser més difícil de moderar, malgrat la possibilitat de distribuir les feines en grups. Quan les aportacions i el debat són d'interès i el temps és reduït, solen quedar coses per tractar, per la qual cosa va ser necessari acotar les intervencions i el debat, i malgrat tot, va ser impossible tractar tots els punts amb la mateixa intensitat. Les característiques del document de treball i el temps disponible ens van fer afinar les capacitats de síntesi.

5.3. DESPRÉS DEL FÒRUM I EL PROCÉS DELIBERATIU... ANALITZEM ELS RESULTATS

Després del debat intens d'aquest grup de treball durant la trobada i del posterior procés deliberatiu virtual, podem dir que hi ha hagut poc consens en la revisió dels objectius i les línies estratègiques d'aquest àmbit.

Per aquest motiu, la redacció del nou Document del Fòrum d'EA 2000+8, amb la finalitat d'incloure totes les visions i opinions, s'ha fet des d'un punt de vista integrador. Dins d'aquest àmbit, el que s'ha fet principalment és una reordenació del document, agrupant les línies estratègiques dins de tres subàmbits que s'han creat de nou: formació, comunicació i participació. Deu anys després, doncs, hem reescrit el document englobant aquestes modificacions de l'estructura, però mantenint bona part del contingut del document inicial. El subàmbit que s'ha creat de nou ha estat el de participació, del que se'n feia poca referència en el document del 2000. El document final que en resulta, doncs, és més extens, ja que hem suprimit pocs objectius i línies estratègiques, i en canvi n'hem proposat de nous.

Seguint aquests criteris, dins aquest àmbit hem:

Mantingut (no s'ha retocat del document original):

- 2 objectius
- 5 línies estratègiques
- 36 projectes

Modificat (l'essència és la mateixa, però s'ha afegit o tret alguna part):

- 2 objectius
- 2 línies estratègiques

Eliminat (al document nou ja no hi surt):

- 2 objectius
- 2 línies estratègiques
- 2 projectes

Afegit (és una proposta que s'ha creat de nou):

- 2 objectius
- 3 línies estratègiques

A continuació es presenta el quadre-resum de com ha quedat el document, un cop aprovades aquestes modificacions.

5.4. QUADRE-RESUM D'OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

	OBJECTIUS	LÍNIES ESTRATÈGIQUES		
FORMACIÓ	<p>2.1. Garantir una formació inicial i continuada de qualitat als educadors ambientals</p> <p>2.2. Reforçar la formació ambiental dels tècnics i professionals als estratègics</p>	<p>2.1.1. Incorporació de l'educació ambiental des de la formació inicial.</p> <p>2.1.4. Recerca i incorporació de noves competències a la formació continuada.</p>	<p>2.1.2. Consolidació i aprofundiment de la formació interdisciplinària continuada dels educadors ambientals i elaboració de noves eines per a la formació permanent i pel desenvolupament d'habilitats.</p>	<p>2.1.3. Desenvolupament de mecanismes que ordenin la seva formació i garanteixin la seva qualitat.</p>
COMUNICACIÓ	<p>2.3. Promoure el treball conjunt dels educadors i especialistes en temàtiques amb els mitjans de comunicació per a favorir que subministrin informació rigorosa i de qualitat en relació a la temàtica socioambiental</p> <p>2.4. Utilitzar els mitjans de comunicació com a canals en les accions d'educació ambiental</p>	<p>2.2.1. Formació permanent i assessorament a tècnics professionals (professionals de la comunicació), polítics i altres agents.</p> <p>2.3.1. Treball cooperatiu entre educadors i comunicadors.</p>	<p>2.2.2. Millora dels coneixements socioambientals i de la implicació en aquesta temàtica per part dels professionals de la comunicació.</p>	
PARTICIPACIÓ	<p>2.5. Fomentar des de l'educació ambiental els processos participatius en la presa de decisions</p> <p>2.6. Ampliar i desenvolupar el concepte d'exarxa a costant-nos a col·lectius socials i sectors professionals</p>	<p>2.4.1. Ús educatiu dels mitjans de comunicació.</p> <p>2.5.1. Procés de reflexió interna (grups de treball) sobre la metodologia.</p> <p>2.6.1. Aproximar la comprensió del marc conceptual de l'educació ambiental a diferents sectors des de la pràctica i la promoció d'una relació més en xarxa i col·laboració (espais interprofessionals de trobada).</p>		

5.5. PROJECTES DESENVOLUPATS PER LA SCEA SOBRE ELS OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

“formació”

Objectiu 2.1: Garantir una formació inicial i continuada de qualitat dels educadors ambientals

L.E. 2.1.1: Incorporació de l'educació ambiental des de la formació inicial	<ul style="list-style-type: none"> • Conveni de pràctiques per alumnes universitaris UAB (2000, 2008)
L.E. 2.1.2: Consolidació i aprofundiment de la formació interdisciplinària continuada dels educadors ambientals i elaboració de noves eines per a la formació permanent i pel desenvolupament d'habilitats	<ul style="list-style-type: none"> • Setmana Catalana d'Educació Ambiental. Olot. Trobada d'intercanvi i formació. (2000, 2003). • Ateneu d'Educació Ambiental (2002-2005) • Participació en el Congrés de Caps de Minyons d'Escoles (2002). • Seminari PIMES (2003). • Curs d'Educació Ambiental. Universitat de Ponent de Ciències de la Natura (2005-2006). • Ateneu d'Educació Ambiental. Tarragona (2006). • Taller de voluntariat ambiental per educadors ambientals. Fundació Territori i Paisatge (2006-2007). • Col·laboració Màster en Educació i Comunicació Ambiental. IUSC – Las Heuras (2004).
L.E. 2.1.3: Desenvolupament de mecanismes que ordenin la formació i garanteixin la seva qualitat	<ul style="list-style-type: none"> • Participació del Seminari de qualitat dels Centres d'Educació Ambiental. CENEAM (2004).
L.E. 2.1.4: Recerca i incorporació de noves competències a la formació continuada	(*)

* Línies estratègiques afegides al Fòrum 2000+8

Objectiu 2.2: Reforçar la formació ambiental de tècnics i professionals estratègics.

L.E. 2.2.1: Formació permanent i assessorament a tècnics professionals (professionals de la comunicació), polítics i altres agents	<ul style="list-style-type: none"> • Col·lecció de Monografies d'Educació Ambiental (2000-2008). • Sortides de la SCEA. Visites a equipaments i serveis d'Educació Ambiental. (2000-2008). • Servei de Documentació d'Educació Ambiental. Conveni Ajuntament de Barcelona (2000-2008). • Participació en l'elaboració d'unitats didàctiques. Estat del món 2000. Centre UNESCO Catalunya (2000).
--	--

L.E.2.2.2: Millora dels coneixements socioambientals i de la implicació en aquesta temàtica per part dels professionals de la comunicació	(**)
---	------

“comunicació”

Objectiu 2.3: Promoure el treball conjunt dels educadors i especialistes en les temàtiques amb els mitjans de comunicació per afavorir que subministren informació rigorosa i de qualitat en relació a la temàtica socioambiental

L.E.2.3.1: Treball cooperatiu entre educadors i comunicadors	(**)
--	------

Objectiu 2.4: Utilitzar els mitjans de comunicació com a canals en les accions d'educació ambiental

** La SCEA no ha desenvolupat cap projecte relacionat amb aquestes línies estratègiques

L.E.2.4.1: Ús educatiu dels mitjans de comunicació	(**)
--	------

“participació”

Objectiu 2.5: Fomentar des de l'educació ambiental els processos participatius en la presa de decisions

* Línies estratègiques afegides al Fòrum 2000+8

L.E.2.5.1: Procés de reflexió interna (grups de treball) sobre la metodologia	(*)
---	-----

Objectiu 2.6: Ampliar i desenvolupar el concepte de xarxa acostant-nos a col·lectius socials i sectors professionals

L.E.2.6.1: Aproximar la comprensió del marc conceptual de l'educació ambiental a diferents sectors des de la pràctica i la proximitat d'una relació més en xarxa i col·laboració (espais interprofessionals de trobada)	(*)
---	-----

5.6. QUADRE-RESUM DE COMUNICACIONS I EXPERIÈNCIES DINS D'AQUEST ÀMBIT

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
IUSC, programas de màster y postgrado	Carmen Sanz IUSC, Centro de Estudios Superiores	96	formació
Els horts urbans	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	97	formació
Servei de Documentació d'Educació Ambiental (SDEA)	Yolanda Monteiro SCEA	98	formació
Activitats d'educació ambiental del CERMI, Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu Industrial del Ter (Manlleu)	Èlia Bretxa CERM (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis) – Museu Industrial del Ter (Manlleu)	99	participació
L'ecoedifici, un edifici educatiu	Elena Forcada, La Vola	100	participació
Educació i participació en els plans d'ús públic dels ENP	Joan Manel Riera SCEA	101	participació
Estratègia dels cercles per a la Sostenibilitat Territorial	Àlex Casademunt i Llorenç Planagumà Centre per a la Sostenibilitat Territorial	102	participació
Divulgació i educació ambiental mitjançant un concurs de fotografia	Joan Pons La Canonja 3 (poble, paisatge i sostenibilitat)	103	participació
L'hort del Prior	Xavi Camps Terramar (natura i cultura)	104	participació
Un escenari de xarxa municipal: agroecologia escolar – treball a través de les llavors	Germán Llerena Grup Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida	105	participació
El parc rural de la Torre Negra, un escenari per l'educació per la Sostenibilitat	Germán Llerena Grup Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida	106	participació
Maleta didàctica <i>Què en saps, dels ratpenats?</i>	Carles Flaquer, Belén Fernández-Villa-cañas, Èlia Montagud. Museu de Granollers, Ciències Naturals	107	participació
Al barri naturalment	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	108	participació

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
Joc online d'intercanvi d'emissions de CO ₂	Elena Forcada SCEA	109	participació

5.7. PARLEM-NE AMB EL COORDINADOR: ANTON AYMENÍ

1. Creus que després d'una dècada era un bon moment per fer una revisió del document? S'hauria d'haver fet abans? Encara s'hagués pogut esperar un temps?

Havent participat només en una de les sessions de fa 10 anys i amb una participació escassa a l'entitat, tinc una visió molt parcial i esbiaixada del procés, però tanmateix responc a les preguntes des d'aquesta perspectiva. 10 anys em sembla massa temps per revisar un document d'aquest tipus. Em sembla molt temps perquè les coses han canviat molt i perquè les persones d'aquest àmbit tenen una taxa elevada de renovació (o almenys un percentatge important). Personalment crec que els documents d'aquest tipus han de servir per dissenyar propostes d'acció, i en general, aprecio que s'ha fet una feina sobre el document teòric més que sobre les iniciatives que hagi permès orientar, dissenyar o promoure el mateix document. El balanç de feines fetes en aquest període crec que són més fruit de la dinàmica pròpia de l'entitat que no pas del seguiment estratègic del document. En aquest sentit, he de reconèixer que la feina em sembla poc profitosa, perquè m'agradaria que del document en sorgís un Pla d'Acció, amb prioritats, responsables, tasques i terminis, i que a més, fos realista i factible considerant que tothom dedica poques hores a l'entitat (i alguns com jo encara moltes menys!).

2. D'aquí a 10 anys creus que s'hauran de modificar alguns objectius i línies estratègiques del teu àmbit? Quins creus que seran i per què? És convenient, doncs, que es vagi renovant el document cada un cert temps?

Insistiria de nou amb la mateixa idea. Crec que caldria treballar a partir del document actual, quan es considerés tancat, per prioritzar les línies de treball sobre les que sorgeixin persones per desenvolupar-les fixant terminis i objectius. Encara que es desenvolupin pocs projectes em semblaria una estratègia que permetria, no només avançar sobre l'acció, sinó que potser estimularia la participació de més persones.

Sóc partidari de posar el document en acció, de valorar la feina feta i actualitzar-lo i evolucionar-lo de tant en tant. Un període de 4 anys em semblaria correcte sempre que es faci amb aquests criteris.

6. Àmbit 3. Escenaris i actors del sistema educatiu formal

6.1. ABANS DEL FÒRUM...

Durant els darrers últims 10 anys es perceben -al sistema educatiu formal- importants canvis en relació a l'EA o l'EES.

Des d'una perspectiva quantitativa, ho demostra l'augment del nombre d'Escoles Verdes, centres involucrats a Programes municipals (A21E) o a d'altres com els que proposen entitats diverses: UNESCOt, Greenpeace, Amics de la bici, DEPANA, Fundació Terra, etc.

Malgrat no tenir dades qualitatives fiables sobre l'univers de centres que implementen accions d'EA, l'experiència ens fa sospitar que el panorama és força divers en quant a enfocaments (marcs teòrics, metodologies, etc.).

Al fer l'anàlisi dels objectius, línies estratègiques i projectes formulats durant el període 1998-2000, trobarem de ben segur que molts d'ells ja són una realitat, però que després de 10 anys d'innovacions, es justifica realitzar una revisió i actualització: conceptual, metodològica i d'expectatives de futur.

Hem inclòs alguns temes que us podran donar pistes a l'hora de fer l'anàlisi en petit grup i de buscar consensos en gran grup:

- Escola i Universitat
- Educació i treball
- Enfocaments didàctics
- Comunitat educativa
- Xarxes
- La gestió ambiental dels centres educatius

6.2. DURANT EL FÒRUM...

En la sessió de treball del Fòrum vam analitzar i ajustar els objectius, les línies estratègiques i la proposta de nous projectes. Això va ser possible gràcies al reduït nombre de participants i al fet de tractar-se d'un grup homogeni en quant al seu àmbit de treball i d'experiència.

6.3. DESPRÉS DEL FÒRUM I EL PROCÉS DELIBERATIU... ANALITZEM ELS RESULTATS

Després del debat d'aquest grup de treball durant la trobada i del posterior procés deliberatiu virtual on hi han pogut participar tots els inscrits al Fòrum i els socis de la SCEA, podem dir que hi ha hagut bastant consens en la revisió dels objectius i les línies estratègiques d'aquest àmbit referent a l'educació formal.

En la redacció del nou àmbit, s'han tingut en compte totes les visions i opinions, enfocant-ho des d'un punt de vista integrador. Deu anys després, hem reescrit el document englobant les modificacions que s'han aprovat al grup de treball i al procés participatiu virtual, que han estat bàsicament a nivell de projectes. S'han mantingut tots els objectius i línies estratègiques del document inicial. El document final que en resulta, doncs, manté l'estructura i bona part del contingut del document del 2000, amb la petita diferència que s'han eliminat alguns projectes ja assolits i se n'han modificat i afegit alguns de nous.

Seguint aquests criteris, dins aquest àmbit hem:

Mantingut (no s'ha retocat del document original):

- 2 objectius
- 3 línies estratègiques
- 4 projectes

Modificat (l'essència és la mateixa, però s'ha afegit o tret alguna part):

- 1 objectiu
- 2 línies estratègiques
- 12 projectes

Eliminat (al document nou ja no hi surt):

- 8 projectes

Afegit (és una proposta que s'ha creat de nou):

- 3 projectes

A continuació es presenta el quadre-resum de com ha quedat el document, un cop aprovades aquestes modificacions.

6.4. QUADRE-RESUM D'OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

OBJECTIUS	LÍNIES ESTRATÈGIQUES	
3.1. Optimitzar el treball del professorat en actiu	3.1.1. Suport al professorat	
3.2. Afavorir el desenvolupament de l'educació ambiental als centres amb la participació de tots els col·lectius que formen part de la comunitat educativa	3.2.1. Ambientalització de l'organització i de la cultura social del centre 3.2.2. Ambientalització del currículum	3.2.3. Projecció dels centres d'ensenyament al medi social on estan inserits
3.3. Millorar la formació ambiental del professorat	3.3.1. Reforç de l'educació ambiental en la formació inicial i continuada del professorat	

6.5. PROJECTES DESENVOLUPATS PER LA SCEA SOBRE ELS OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Objectiu 3.1: Optimitzar el treball del professorat en actiu

L.E.3.1.1: Suport al professorat	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny, coordinació i execució tècnica Programa Escoles Verdes – Departament MAIH (2000-2008). • Projecte URBANET. Recerca de recursos, programes, experiències i bones pràctiques sobre educació urbana (2000). • Servei de Documentació d'Educació Ambiental. Conveni Ajuntament de Barcelona (2000-2008). • Elaboració Guia Escoles Verdes. Departament de Medi Ambient i Habitatge (2005). • Recull de Recursos del Servei de Documentació (2000-2008). • Maleta de l'Energia (2006-2008). • Maleta de l'Aigua (2008). • De Font en Font (2008).
----------------------------------	--

Objectiu 3.2: Afavorir el desenvolupament de l'educació ambiental als centres amb la participació de tots els col·lectius que formen part de la comunitat educativa

L.E.3.2.1: Ambientalització de l'organització i de la cultura social del centre	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny, coordinació i execució tècnica Programa Escoles Verdes – Departament MAIH (2000-2008).
L.E.3.2.2: Ambientalització del currículum	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny, coordinació i execució tècnica Programa Escoles Verdes – Departament MAIH (2000-2008).
L.E.3.2.3: Projectió dels centres d'ensenyament al medi social i cultural on estan inserits	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny, coordinació i execució tècnica Programa Escoles Verdes – Departament MAIH (2000-2008).

Objectiu 3.3: Millorar la formació ambiental del professorat

L.E.3.3.1: Reforç de l'educació ambiental en la formació inicial i continuada del professorat	<ul style="list-style-type: none"> • Col·lecció de Monografies d'Educació Ambiental (2000-2008). • Disseny, coordinació i execució tècnica Programa Escoles Verdes – Departament MAIH (2000-2008). • Projecte Els Mestres ens renovem (Maleta de l'Energia) (2006-2007).
---	---

6.6. QUADRE-RESUM DE COMUNICACIONS I EXPERIÈNCIES DINS D'AQUEST ÀMBIT

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
Projecte de Dinamització de l'Educació Ambiental a les Escoles de la Mancomunitat La Plana	Arnau Amat Mancomunitat La Plana	110	LE.3.1.1 LE.3.2.1 LE.3.2.2 LE.3.2.3
Els horts escolars	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	111	LE.3.1.1 LE.3.3.1
Elaboració de material de suport pel professorat en relació a l'hort i el jardí escolar pels programes Agenda 21 escolar de Barcelona i Escoles Verdes	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	112	LE.3.1.1 LE.3.3.1
Els joves protectors de la biodiversitat	Roser Ylla Membre de l'associació Ecoparatges	113	LE.3.2.1 LE.3.2.2 LE.3.2.3
Un projecte comú i compartit	Encarnación Pérez i Ramon Redorta CEIP El Gurri de Taradell (Osona)	114	LE.3.2.3
Punt Verd Mòbil Escolar (PVME): un exemple de coordinació entre tècnics de gestió municipal i els centres escolars	Mireia Abril, Alba Castelltort i Hilda Weissmann Agenda 21 Escolar, Medi Ambient, Ajuntament de Barcelona	116	LE.3.2.1 LE.3.2.2 LE.3.2.3
Programa escolar Viu el Parc	M. Josep Prat i Nùria Canals Viladraueducació.com	117	LE.3.2.3
El Montseny, recurs educatiu	Toni Gutiérrez Viladraueducació.com	118	LE.3.1.1 LE.3.2.3
La revista de l'IES Marianao	Joan Vives IES Marianao	119	LE.3.2.1 LE.3.2.2 LE.3.2.3
L'hort escolar com a eina de participació	Josep Lluís Estaña IBS L'Estatut, Rubí	121	LE.3.2.1 LE.3.2.2

6.7. PARLEM-NE AMB LA COORDINADORA: HILDA WEISSMANN

1. Creus que després d'una dècada era un bon moment per fer una revisió del document? S'hauria d'haver fet abans? Encara s'hagués pogut esperar un temps?

La meua opinió és que sempre és un bon moment per avaluar i si cal, ajustar. En el cas específic dels àmbits, objectius i línies estratègiques, entén que en el seu moment s'havia prioritzat el procés participatiu. Això va significar, en alguns casos, utilitzar criteris de classificació, metodològicament no massa correctes, algunes reiteracions, buits...

No faig una crítica, de cap manera, es tracta al contrari de destacar la coherència del document amb el seu propòsit prioritari. El que penso que importava va ser el procés i no el producte.

Ara estem en una altra fase. En especial el procés de revisió que hem fet no va contemplar (degut al breu temps) desenvolupar un procés llarg per donar peu a una revisió amb la mateixa metodologia.

Què ha passat? Que cada coordinador i cada grup ha fet el que sentia que volia i que podia. En el meu cas, jo havia fet un exercici de revisió personal.

Així ho he presentat al grup. Alguns dels canvis es van acceptar i d'altres es van modificar. Facilitat pel fet de ser un grup petit i molt homogeni. Potser hagués estat una bona idea dedicar-nos només a escollir i/o redactar els que haurien de ser prioritaris (pocs; un o dos) per a la propera dècada.

2. D'aquí a 10 anys creus que s'hauran de modificar alguns objectius i línies estratègiques del teu àmbit? Quins creus que seran i per què? És convenient, doncs, que es vagi renovant el document cada un cert temps?

Seguint aquest pensament, podríem pensar si d'aquí quatre anys, Fòrum 2000+12, es podria reprendre el debat amb una nova metodologia i revisant el seu propòsit.

Cal discutir també el lloc del pla estratègic enmig d'aquest treball de revisió. Penseu que es tracta d'una eina útil per als socis? Penseu que durant aquests 10 anys es va utilitzar? No seria millor tornar a prioritzar un nou procés de debat (breu però intensiu) que ajudi a remoure idees enlloc de preocupar-nos pel producte?

Repeteix: és ara, gràcies a les vostres preguntes, que em plantejo tot això.

7. Àmbit 4. Educadors ambientals: xarxes i equipaments

7.1. ABANS DEL FÒRUM...

Des de la darrera trobada en el Fòrum 2000, la realitat dels educadors i les educadores ambientals ha canviat molt. Quasi 10 anys de treball i d'esforç per al reconeixement professional i la millora de les condicions van donant el seu fruit. La nova societat de la informació ens permet estar més connectats/des i establir noves xarxes de treball, així com compartir amb la resta d'educadors les inquietuds i els esforços cap a una conscienciació ambiental de tota la societat. D'aquesta manera, pas a pas, certs objectius del darrer fòrum han estat assolits amb major o menor grau. Però encara s'ha de treballar per la millora d'altres. El nostre col·lectiu és probablement el més dinàmic de l'educació ambiental, així que estem aventsats/des a replantejar-nos noves fites de forma quasi continua.

El Fòrum 2000+8 ens permetrà trobar aquest espai físic on compartir i treballar en la concreció del nostre camí.

En aquest Fòrum plantejarem d'educació ambiental no formal conjuntament amb el voluntariat i l'educador ambiental professional, perquè englobarem l'educador ambiental com a "professional", independentment de si exerceix de forma voluntària o remunerada, i de si exerceix en l'àmbit formal o en el no formal.

Així, en el grup 4 volem incidir en les següents temàtiques:

- L'educador/a ambiental en l'educació no formal
- Els equipaments d'Educació Ambiental
- Les xarxes de participació
- El voluntariat
- L'educador/a ambiental professional
- El diàleg amb les administracions

7.2. DURANT EL FÒRUM...

En el grup 4 vam tenir una assistència de 17 persones al matí i 19 persones a la tarda.

Durant el matí es van presentar les diferents accions que alguns dels participants volien remarcar del seu treball durant els darrers 10 anys. Arran d'aquestes aportacions ja van sorgir certs aspectes que els integrants de l'àmbit 4 tenen molt presents en la seva vida diària professional dins el camp de l'educació ambiental (dificultat a l'hora d'aconseguir una estabilitat durant tot l'any dels equips d'educadors, manca de suport legal, dependència de les subvencions de les administracions públiques,...). El diàleg va ser molt fluid entre tots els integrants del grup durant la sessió del matí i ja es va entreveure la manera de comunicar-se i compartir experiències.

A la tarda, aquesta tendència es va reafirmar. Es va repartir el grup en 4 petits equips de 4 persones i un de 3. En total, 5 petits grups que treballaven les dues preguntes formulades (quins objectius i línies estratègiques es mantindrien i quins s'afegirien). Després del descans, durant la posada en comú de les idees treballades pels diferents grups, es va arribar a la conclusió que presentava força dificultat el fet de mantenir l'estructura del document original, i es va proposar una reestructuració del nou document, amb menys objectius i amb una línia més clara cap a la reivindicació cap a les administracions públiques.

La homogeneïtat del grup va afavorir una bona entesa en les conclusions i un treball en equip excel·lent, més enllà de les aportacions individuals. Felicitar especialment aquest fet.

7.3. DESPRÉS DEL FÒRUM I EL PROCÉS DELIBERATIU... ANALITZEM ELS RESULTATS

Després del debat intens d'aquest grup de treball durant la trobada i del posterior procés deliberatiu virtual on hi han pogut participar tots els inscrits al Fòrum i els socis de la SCEA, podem dir que hi ha hagut molt poc consens en la revisió dels objectius i les línies estratègiques d'aquest àmbit.

Per aquest motiu, la redacció del nou Document del Fòrum d'EA 2000+8, amb la finalitat d'incloure totes les visions i opinions, s'ha fet des d'un punt de vista integrador. Deu anys després, hem reescrit el document englobant poques de les modificacions que es van aprovar al grup de treball, ja que les opinions del procés participatiu han estat molt diverses. El grup proposava la reducció del document, eliminant bona part de línies estratègiques. I el que s'ha fet ha estat mantenir la major part de l'estructura i el contingut del document inicial, però respectant les noves propostes. El document final que en resulta, doncs, és més extens, ja que hem suprimit pocs objectius i línies estratègiques, i en canvi n'hem incorporat de nous.

Seguint aquests criteris, dins aquest àmbit hem:

Mantingut (no s'ha retocat del document original):

- 3 objectius
- 6 línies estratègiques
- 42 projectes

Modificat (l'essència és la mateixa, però s'ha afegit o tret alguna part):

- 2 objectius
- 3 línies estratègiques
- 2 projectes

Eliminat (al document nou ja no hi surt):

- 1 objectiu
- 4 línies estratègiques
- 8 projectes

Afegit (és una proposta que s'ha creat de nou):

- 1 línia estratègica
- 3 projectes

A continuació es presenta el quadre-resum de com ha quedat el document, un cop aprovades aquestes modificacions.

7.4. QUADRE-RESUM D'OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

OBJECTIUS	LÍNIES ESTRATÈGIQUES		
4.1. Millorar la qualitat dels centres d'educació ambiental	4.1.1. Definició i difusió d'índex de qualitat i homologació dels equipaments i serveis d'educació ambiental.	4.1.2. Consolidació d'equips educatius estables.	4.1.3. Reforçament de la intervenció dels centres d'educació ambiental en el seu context d'acció.
4.2. Assolir una dotació i coordinació dels equipaments d'educació ambiental i els seus equips educatius adequada a les necessitats del país	4.2.1. Coordinació sobre el territori d'una xarxa d'equipaments que treballin de forma cohesionada.	4.2.2. Foment del treball en xarxa.	4.2.3. Organització de plataformes que afavoreixin la trobada de persones, l'intercanvi d'idees i la innovació.
4.3. Assumir el protagonisme que com a col·lectiu ens pertoca en la planificació i desenvolupament de l'educació ambiental a Catalunya	4.3.1. Dotar-nos d'una estructura capaç de coordinar esforços, ordenar la formació, impulsar recerques i influir efectivament en l'educació ambiental que es fa a Catalunya.		
4.4. Exigir a l'administració una política en educació ambiental de qualitat	4.4.1. Seguiment i avaluació de les actuacions de l'administració.	4.4.2. Regulació d'uns criteris reals i factibles mínims de qualitat en els projectes d'educació ambiental al que surten a concurs des de les administracions (temps d'execució, preu...).	
4.5. Aconseguir una millora de les condicions laborals i professional dels educadors ambiental als a nivell col·lectiu	4.5.1. Desenvolupament de línies de treball conjunt a favor del reconeixement social i administratiu com a col·lectiu, que comporti una progressiva millora de les remuneracions i de les situacions contractuals.		

7.5. PROJECTES DESENVOLUPATS PER LA SCEA SOBRE ELS OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Objectiu 4.1: Millorar la qualitat dels centres d'educació ambiental

L.E.4.1.1: Definició i difusió d'índex de qualitat i homologació dels equipaments i serveis d'educació ambiental	<ul style="list-style-type: none"> · Consell de Centres d'Educació Ambiental. (2000-2008). · Col·laboració en la definició del Codi Ètic per les associacions de Barcelona (CMAB) (2001, 2002).
L.E.4.1.2: Consolidació d'equips educatius estables	<ul style="list-style-type: none"> · Consell de Centres d'Educació Ambiental. (2000-2008).
L.E.4.1.3: Reforçament de la intervenció dels centres d'educació ambiental en el seu context d'acció	<ul style="list-style-type: none"> · Participació en la Comissió Consultiva del Parc Natural del Montnegre Corredor (2000-2003). · Plataforma La Farigola de Vallcarca (2002) · Consell de Centres d'Educació Ambiental. (2000-2008).

Objectiu 4.2.: Assolir una dotació i coordinació dels equipaments d'educació ambiental i als seus equips educatius adequada a les necessitats del país.

L.E.4.2.1: Coordinació sobre el territori d'una xarxa d'equipaments que treballin de forma cohesionada	<ul style="list-style-type: none"> · Participació Consell Consultiu Consorci Parc de Collserola (2000-2008). · Participació Consell de Centres d'Educació Ambiental (2000-2008). · Participació Seminari Centros de Documentación de Espacios Naturales Protegidos y de Medio Ambiente (2005-2008).
L.E.4.2.2: Foment del treball en xarxa	<ul style="list-style-type: none"> · Full informatiu editat en paper (2000-2001) i butlletí electrònic (2002-2008). · Fòrum 2000 d'Educació Ambiental, 2000+2, 2000+4, 2000+6, 2000+8 (2000-2008). · Fundació Roca i Galés. Col·laboració a la revista <i>Cooperació Catalana</i>. Difusió Premi Albert Pérez-Bastardas (2000-2008). · SBEA. Col·laboració edició <i>Monografies i Fòrum d'Educació Ambiental</i>. Intercanvi de publicacions pròpies (2000-2007). · Reunions anuals amb Entitats d'Educació Ambiental de l'Estat (2000-2008). Creació de la Federació d'Entitats d'Educació Ambiental (FEEA). · Projecte d'Educació Ambiental. Fòrum V Sagrada Família (2000-2005).

	<ul style="list-style-type: none"> • Dinamització del Fòrum a les comarques gironines (2002). • Participació del Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat de Barcelona (2002-2008). • Intercanvi amb l'Associació Portuguesa d'Educació Ambiental i participació en les IV Jornades de Desenvolupament Ambiental Portugal (2003). • Col·laboració en l'Estratègia Aragonesa d'Educació Ambiental (2003). • Col·laboració amb la Fundació Escuelas en los Bosques. Hongria (2003). • Col·laboració AVEA (País Basc). • Seminari Centros de Documentación de Espacios Naturales Protegidos y de Medio Ambiente (2005-2008). • Participació en la Xarxa de recerca en l'educació per la sostenibilitat (2006-2008). • Consell per la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre (2006-2008).
<p>L.E.4.2.3: Organització de plataformes que afavoreixin la trobada de persones, l'intercanvi d'idees i la innovació</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promoció de la incorporació de socis a l'entitat (2000-2008). • Assemblees anuals de socis (2000-2008). • Renovació Junta Directiva (2000-2008). • Reunions periòdiques de Junta Gestora i Junta Directiva (2000-2008). • Fòrum 2000 d'Educació Ambiental, 2000+2, 2000+4, 2000+6, 2000+8 (2000-2008). • Sortides de la SCEA. Visites a equipaments i serveis d'Educació Ambiental (2000-2008). • Dinamització del col·lectiu de les comarques gironines. (2003-2004). • Trobada de socis de les comarques lleidatanes (2003). • Grup de treball. Servei de Documentació d'Educació Ambiental (2005-2008). • Dinamització comarques tarragonines (2005-2008). • Participació en la implantació de la Directiva Marc de l'Aigua Catalunya. (2007). • Pla Estratègic de l'entitat (2007-2008).

Objectiu 4.3: Assumir el protagonisme que com a col·lectiu ens pertoca en la planificació i desenvolupament de l'educació ambiental a Catalunya

L.E.4.3.1: Dotar-nos d'una estructura capaç de coordinar esforços, ordenar la formació, impulsar recerques i influir efectivament en l'educació ambiental que es fa a Catalunya	<ul style="list-style-type: none"> · Fòrum 2000 d'Educació Ambiental, 2000+2, 2000+4, 2000+6, 2000+8 (2000-2008). · Participació en l'Estratègia Catalana d'Educació Ambiental (2002-2003). · Modificació dels Estatuts de l'Entitat (2005-2006).
---	--

Objectiu 4.4: Exigir a l'administració una política en educació ambiental de qualitat

L.E.4.4.1: Seguiment i avaluació de les actuacions de l'administració	(**)
L.E.4.4.2: Regulació d'uns criteris reals i factibles mínims de qualitat en els projectes d'educació ambiental que surten a concurs des de les administracions (temps d'execució, preu...)	(*)

* Línies estratègiques afegides al Fòrum 2000+8

** La SCEA no ha desenvolupat cap projecte relacionat amb aquestes línies estratègiques

Objectiu 4.5: Aconseguir una millora de les condicions laborals i professionals dels educadors ambientals a nivell col·lectiu

L.E.4.5.1: Desenvolupament de línies de treball conjunt a favor del reconeixement social i administratiu com a col·lectiu, que comporti una progressiva millora de les remuneracions i de les situacions contractuals	(**)
---	------

7.6. QUADRE-RESUM DE COMUNICACIONS I EXPERIÈNCIES DINS D'AQUEST ÀMBIT

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
CIEP Centre d'Innovació Educativa del Parc	Lluís Pagespetit Vladraueducació.com, Santa Marta CIEP	122	L.E.4.1.2 L.E.4.1.3
Ecomuseu Moli Petit	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	123	L.E.4.1.2 L.E.4.1.3
Estabilitat laboral i viabilitat en els serveis d'educació ambiental	Llorenç Planagumà TOSCA, Serveis Ambientals, d'Educació i Turisme	124	L.E.4.1.2 L.E.4.5.1 (**)

TÍTOL	AUTORS	PÀG.	CORRESPON A...
Diagnosi de l'estat actual de l'educació ambiental al Parc Natural del Montseny	Octavi Bonet i Noemi Casadellà TOSCA, Serveis Ambientals d'Educació i Turisme	125	L.E.4.1.2 L.E.4.1.3 L.E.4.2.2 L.E.4.3.1 L.E.4.5.1
Convenio Colectivo CIE Huerto Alegre	Roser Buscarons Huerto Alegre – Centro de Innovación Educativa	126	L.E.4.1.1 L.E.4.1.2 L.E.4.2.1 L.E.4.2.2 L.E.4.2.3 L.E.4.5.1
Voluntaris de Collserola. Col·laborar... Compartir... Intercanviar...	Doñoro, M; Prieto, A; Aguirre, M; Arribas, G. Consorci Parc de Collserola	127	L.E.4.2.2
Creació d'un centre de voluntariat virtual especialitzat en voluntariat ambiental	Juanjo Butrón SCEA	128	L.E.4.2.2

7.7. PARLEM-NE AMB LA COORDINADORA: CARME DOLZ

1. Creus que després d'una dècada era un bon moment per fer una revisió del document? S'hauria d'haver fet abans? Encara s'hagués pogut esperar un temps?

10 anys és un tempo probablement més social que no pas real. Amb això vull dir que és una data molt clara, un aniversari marcat, "una dècada", però hagués estat interessant iniciar el procés amb anterioritat. Pel meu entendre, amb el desenvolupament exponencial que ha experimentat la societat en els darrers deu anys (mitjans de comunicació i internet) i la ràpida degradació del voluntariat o, per ser políticament correctes, el canvi de perspectiva davant el treball no remunerat, hagués estat adequat iniciar aquesta revisió abans i, probablement, haver-hi dedicat més temps.

2. D'aquí a 10 anys creus que s'hauran demodificar alguns objectius i línies estratègiques del teu àmbit? Quins creus que seran i per què? És convenient, doncs, que es vagi renovant el document cada un cert temps?

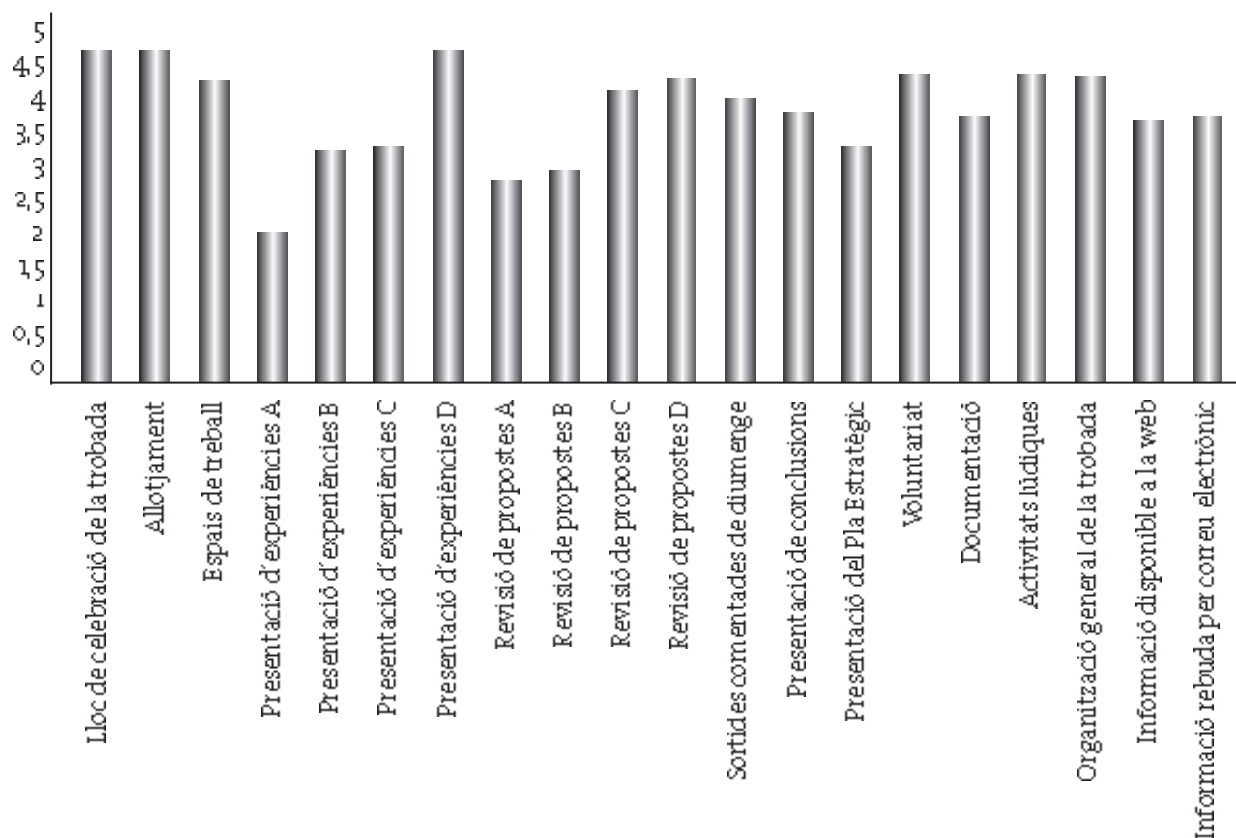
Claríssimament sí. Un document d'objectius i línies estratègiques ens ha de servir de full de ruta a mitjà termini, però hauria de poder ser un document viu, que evoluciona al llarg del temps, i on s'hi pogués participar de forma senzilla i amena. Entendria un recull permanent d'idees i reflexions, que es pogués anar treballant conjuntament en períodes no tant llargs. Les dècades ens han de servir, però, per retrobar-nos i fer un treball més extens i amb més profunditat de l'evolució viscuda.

12. Valoracions

Tots els inscrits al Fòrum disposaven d'un full de valoració que podien tornar respost al final de la trobada. L'objectiu era saber l'opinió dels participants per poder millorar properes edicions del Fòrum.

La participació a l'hora de valorar ha estat escassa, a la SCEA hem rebut 24 fulls valoratius. Tot i que no tenim l'opinió de tots els participants, hem elaborat un recull que reflexa les aportacions més compartides i les puntuacions mitjanes valorades de l'1 al 5.

Aspectes que els inscrits MANTINDRIEN del Fòrum per les properes edicions:

- Espais de treball en petit grup i multidisciplinaris. Debat col·lectiu
- Xerrades inicials per a posar-nos en situació i dinamitzar el debat
- Manera de treballar assembleària
- Les ganes i la il·lusió
- Espais de tertúlia i d'intercanvi d'experiències
- Aspectes lúdics i activitats paral·leles
- Que es faci treball en xarxa i que hi hagi un bon ritme de treball
- La diversitat de dinàmiques: xerrades, tertúlies, passejada, etc
- L'estructura
- La qualitat dels espais de debat i l'allotjament
- La durada de les jornades (dus nits i tres dies)
- Fer l'esforç de convocar a no socis

Aspectes que els inscrits CANVIARIEN del Fòrum per les properes edicions:

- Tenir més temps de "lleure", les activitats de treball són necessàries, però han estat molt continuades i concentrades
- Establir més comunicació entre socis i sòcies
- Obrir-se a noves idees, propostes i persones per evitar ser un grup hermètic
- Documentació prèvia, especialment per als assistents nous al Fòrum
- En els projectes que s'han dut a terme a cadascuna de les línies estratègiques hagués calgut fer una mica de recerca i recollir-hi altres propostes fora de la SCEA. Hagués estat millor fer un treball previ per facilitar el procés i veure uns resultats més reals
- Estratègies per millorar la coordinació dels coordinadors o metodologia de la sessió
- Treball més pautat i bona temporalització de les sessions
- Que hi hagi més temps per conèixer la zona i caminar a l'aire lliure
- Introduir un espai inicial de resum de l'anterior Fòrum
- Més distensió en els horaris
- Les trobades podrien servir no només per reflexionar i presentar experiències pròpies, també podríem engegar o proposar projectes nous on ens puguem implicar més directament. Fets més pràctics i tangibles
- Ampliar la convocatòria
- Fer introduccions llargues, teòriques i sense participació a l'inici del Fòrum

13. Llistat participants

Aida Garcia	Alba Castelltort	Albert Torras	Àlex Casademunt	Ana Prieto	
Anna Colomer	Anna Giralt	Anna Prat	Anna Ros	Anton Aymerni	Ariadna Pomar
Arnald Mont	Amáu Amat	Beatriu Tenas	Carla Dornènech	Carne Dolz	Clara Casas
Coral Costa	Cristina Alcaide	Cristina Bota	David Gimeno	Dèlia Batet	Elena Forcada
Èlia Bretxa	Èlia Montagud	Ester Pijuan	Ester Sanglas	Esther Fanlo	Esther Sabio
Gernán Ilerena	Glòria Arribas	Helena Clos	Hilda Weissmann	Isabel Alves	
Ivette Camé	Izaskun Paredes	Jesús Canelo	Joan Manel Riera	Joan Pons	Joan Ramon
Sanz	Joan Solé	Joan Vives	Josep Espigulé	Josep Planas	Juanjo Butrón
Júlia Garcia	Laila Jiménez	Laura Garriga	Llorenç Planagumà	Lluís Ilerena	
Lluís Pagespetit	Lluïsa Cendón	Lucie Retailleau	M. Josep Prat	M. Pilar Ruiz	
Marc Colominas	Margarida Feliu	Maria Bauça	Maria Molins	Màrian Navarro	
Mariona Bigas	Marta Blas	Marta Cubcart	Mireia Abril	Miriam González	
Mònica Salafranca	Montserrat Moya	Montserrat Roca	Nadia Roudil	Núria Canals	
Octavi Bonet	Pere Solé	Pere Vives	Raquel Padrosa	Rosa M. Tarín	Roser Buscarons
Roser Ylla	Silvia Pérez	Susana Calvo	Teresa Canyelles	Teresa Franquesa	
	Teresa Saló	Xavi Camps	Xavier Bachero	Xavier Béjar	

TOTAL: 85 inscrits + 17 acompanyants = 102
Gràcies a tots i totes!

10

Edició:

SCEA
Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Llança

